Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 17 (1667) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 24 КРАСАВІКА 1988 г. ЦАНА 20 зл.

„Хрысціны" ў Чыжах

Адбыліся яны ў канцы лютага бягучага года. У прасторнай і загадзя прыбранай святліцы ў Чыжах сабраліся тамашнія жыхары: старэйшыя і маладыя. На сцэну выходзіць чыжоўскі хор: жанчыны ў белых блузках з народнай беларускай вышыўкай і мужчыны ў цёмных касцюмах. І пачалося...

Паплылі звонкія мелодыі колішніх, прызабытых ужо песень: „Іванко", „Марысенька", „Тополіна", „Чырвона вішня", „Лугам іду, каня вэду". Пятнаццаціасабовы хор гэта: Яўгенія і Васіль Якімюкі, Марыя і Васіль Івашокі, Оля і Ян Ахрымюкі, Рыгор і Марыя Якімюкі, Марыя і Васіль Гаўрылюкі, Люба Конах, Валянціна Бядрыцкая, Лідзія Гаўрылюк, Ніна Бабрыцкая і Галіна Мартынюк.

Заціхаюць песні. На сцэну ўваходзяць кіраўнік чыжоўскага Загса — Станіслава Яцэвіч і кумы: галоўны бухгалтар гмінный управы Анна Тыханюк і дырэктар мясцовай школы Сяргей Наскевіч. Пачынаюцца „хрэсьбіны". С. Яцэвіч выступае з урачыстай прамовай і дае песеннаму калектыву імя „Чы-

(Працяг на стар. 3)

Галіна Мартынюк, стваральніца чыжоўскага хору. Фота Я. Чэрнякевіч.

Канферэнцыя беластоцкага аддзела БГКТ

Справаздачна-выбарная канферэнцыя гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку адбылася ў нядзелю 27 сакавіка, а распачалася выступленнем мясцовага хору. Са справаздачна-праграмным дакладам выступіла старшыня аддзела Валянціна Ласкевіч.

У дыскусіі са шматлікімі цікавымі прапановамі выступіў Кастусь Масальскі. А вось некаторыя з іх: — распачаць старанні, каб у Беластоку адбываліся агляды мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей у Польшчы, павялічыць да адной гадзіны ў тыдзень беларускія перадачы ў Беластоцкім радыё, паставіць абеліск у Беластоку беларусам, загінуўшым за народную ўладу і стварыць для БГКТ магчымасці прыгранічнага абмену харавымі калектывамі з БССР.

Сцяпан Копа прапанаваў сур'ёзна задумацца над узбагачэннем свята беларускай культуры ў Беластоку, тым больш, што БГКТ будзе адзначаць 30 гадавіну заснавання літаратурнага аб'яднання „Белавежа", будуць запрошаны пісьменнікі з БССР. Інфармаваў ён, як прадстаўнік Ваяводскага дома культуры, што ёсць магчымасці запрасіць на гэтыя мерапрыемствы мастацкі калектыў з Беларусі.

Далей Сцяпан Копа звярнуў увагу на часта ўжываное ў БГКТ слова „дзеяч Беларускага таварыства". Важна, каб гэтае высокае слова было адэкватнае да названай асобы.

Пётр Юшчук даказваў, што студэнцкая моладзь, як гэта ён сказаў, „збульверсаваная" тым, што быццам бы некаторыя члены Прэзідыума ГП у 1971 годзе выступілі з пісьмом у Міністэрства асветы супраць навучання беларускай мовы, аб чым напісаў Яўген Вапа ў студэнцкім часопісе „Сустрэчы". Непраўдзівае абвінавачванне цалкавіта абвергнулі ў сваіх выступленнях старшыня ГП д-р Аляксандр Баршчэўскі і яго намеснік д-р Янка Зенюк.

Старшыня ГП БГКТ больш затрымаўся ў сваёй прамове на пытанні нізкай нацыянальнай свядомасці беларусаў. Гэта нешта незразумелае. Чым вышэй паднімаецца беларус па драбіне аванcу і кар'еры, тым далей адыходзіць ад сваёй нацыянальнасці, сароміцца яе і часам варо-

(Працяг на стар. 2)

Гаспадарка пад рэнтгенам

Пад рэнтген кіруюць чалавека, калі ён хворы і неабходна ўстанавіць крыніцу гэтай хваробы. Наша гаспадарка ўжо даўно, больш за дзесяць гадоў, напамінае слабавіты арганізм і таму Ваяводскі камітэт партыі ў Беластоку рашыў прааналізаваць актуальнае становішча прамысловасці Беласточчыны, засярoдзіўшы сваю ўвагу на заданнях партыйных арганізацый ва ўмацаванні прадпрыемстваў як асноўнага звяна ў перабудове гаспадаркі. Пад партыйны рэнтген было пастаўлена звыш 1600 гаспадарчых адзінак. Праведзена было сацыялагічнае апытанне многіх людзей, адказных за гаспадарку на Беласточчыне, наладжана шырокая кансультацыя на прадпрыемствах і ўстановах.

Беластоцкае ваяводства — адно з буйнейшых у Польшчы. На яго тэрыторыі пражывае зараз 680 тысяч чалавек, з якіх толькі каля 200 тысяч асоб (29 прац. жыхароў) заняты ў грамадскім сектары гаспадаркі ваяводства. На гэты сектар якраз у асноўным накіраваны механізмы эканамічнай рэформы. Амаль 700 гаспадарчых адзінак дзейнічае ўжо ва ўмовах поўнага самафінансавання. Нялёгкая гэта справа, калі цэлая нацыянальная гаспадарка ў нашай краіне характарызуецца агульнай нестабільнасцю. Банк, для прыкладу, ацаніў, што толькі 12 прац. прадпрыемстваў у Беластоцкім ваяводстве мае трывалую фінансавую падставу свайго існавання і ім банк заўсёды можа даць крэдыт. У ліку гэтых прадпрыемстваў апынуліся: Беластоцкая фабрыка „Біруна", Гайнаўскі „Гаймаклес", Бельскае будаўнічае прадпрыемства, Бельскае камунальнае рамонтна-будаўнічае прадпрыемства, Беластоцкая гандлёвая база па пастаўках будаўнічых матэрыялаў, прадпрыемства „Дом кніжкі", Беластоцкі „Польмазбыт", гмінныя спулдзельні „Сялянская самадапамога" ў Бельску і Янове, спулдзельня працы „Бельпо", спулдзельня „Народнае мастацтва". Усяго разам ёсць іх крыху больш за 20.

У ліку гэтых гаспадарчых адзінак банк, на жаль, не называе прамысловых гігантаў Беласточчыны, такіх, як „Фасты", „Ухвыты" і „Сяржан". Цікава кіраўніцтва гэтых прадпрыемстваў, іх органы самакіравання і партыйныя арганізацыі не праяўлялі належных турбот за паспяховае развіццё сваёй гаспадаркі? У „Фастах", для прыкладу, чысты прыбытак за 1987 год склаў больш за 4 мільярды злотых. Здавалася, толькі цешыцца і хваліць, бо адначасова гэты ж бавоўняны велікан узмоцніў бюджэт дзяржавы сумай шмат вышэйшай за 5 мільярдаў злотых. Аказваецца, аднак, што адначасова з ростам прыбытку вельмі хутка павялічвалася задоўжанасць „Фастаў" у банку. Менавіта „Фасты" і Беластоцкае прадпрыемства „Унітра-Бязэт" прыналежаць да тых прадпрыемстваў, у якіх наглядаецца са-

(Працяг на стар. 4)

НА мяжы

Лугі „пад Сушчаю", якія ўжо няраз паяўляліся ў маіх успамінах, ізноў урываюцца ў мае рэмінісцэнцыі. На экране памяці паяўляецца чэрвень далёкага 1946 года. Сенакос. Усе травы ўжо скошаны. Частка сена высушана і зложана ў абарогах. І якраз гэтага сена трэба пільнаваць ноччу. Выгалоджаная вайной Сушча крадзе бандарскае сена і таму трэба ноччу прыйсці з Бандароў, залезці ў абарог і праляжаць да раніцы. „Пад Сушчаю" стаіць каля пятнаццаці бандарскіх абарогаў і каля чатырох-пяці жыхароў Бандароў будзе вартаваць сваё багацце. А заўтра прыдуць наступныя чатыры-пяць бандарцаў. Калі мы тут, сушчанцы не павінны прыйсці, не здарылася яшчэ ніколі, каб дазволілі сабе на адкрытае грабежніцтва, тым болей, што невядома, хто ў вайну прызапасіўся зброяй, а хто не.

Я сёння прыйшоў „Пад Сушчу" з Васілём Міруцём, які мае паласу луга побач з нашым палеткам. Ужо даўно сцямнела. Зрэшты, сцямнела, можна сказаць, толькі ўмоўна. Справа ў тым, што ноч амаль такая светлая, як светлы бывае дзень. Лезу на абарог і завальваюся ў сена. Цеплыня, вакол трашчаць драчы, а калі на момант моўкнуць, раздаецца песня лугавых конікаў. Чвэртку неба займае аграмадны аблок. Яго зубчатыя краі абмаляваны серабром. Так сярэбрыць іх месяц, які досыць хутка выпаўзае з-за аблоку, спіхае яго як бы нагамі на далёкі небасхіл, каб стацца поўным і

АБ НЕЗАБЫЎНЫМ

адзіным каралём гэтай ночы. Серабрыстыя зоркі рассыпаліся без канца і краю па небе. Ляжу, углядаюся ў нябесные бяздонне, думаю аб сусвеце. І ніяк не магу прыйсці да адназначнага адказу на асноўнае пытанне: хто стварыў сусвет? І як гэта сталася, што хрысціяне, якія з такой станоўчасцю бароняць ідэі існавання Бога як стваральніка сусвету, палілі на кастрах тых, хто гаварыў навукова ўдакументаваную праўду аб некаторых аспектах руху зямлі і планет? Я ўжо ў той час тое-сёе чытаў на гэтую тэму і днём яно бадай бы і не выклікала асаблівага ўражання, а цяпер, ноччу, набірае нейкай дзівоснай выразнасці. Зрэшты, і ў гэтых навуковых тэорыях многа незразумелага. Да канца не магу ўцяміць, як гэта аграмадная зямля можа вісець у паветры і як яна не падае, тым болей, што прыбывае на ёй людзей, а кожны ж мае акрэсленую вагу. І не разумею, чаму сонца так доўга гарыць поўным пажарам, пасылаючы на зямлю збавенные для раслін, звяроў і людзей цяпло, і само ніяк не гасне.

Чатыры дні таму назад нехта прынёс у нашу хату баламутны ліст, у заканчэнні якога было сказана, што трэба яго перапісаць у трыццаці экземплярах. Калі нехта гэта зробіць, сустрэне яго вялікая радасць, а калі не перапіша і не разашле, спаткае яго бяда, а нават смерць. Мы, параіўшыся з бацькам, прыйшлі да вываду, што гэта бязглуздзіца, і я ліст кінуў у печку. А цяпер углядаюся ў неба і ўспамінаецца мне таямнічы фрагмент ліста „колькі ў моры пяску, колькі ў небе зор" і мне робіцца страшнавата. Я крычу суседу: „Васіль, спіш!?". „Не!", — далятае з суседняга абарога. Я памаленьку супакойваюся, хоць не перастаю думаць аб лісце і шкадую, што не перапісаў яго ў трыццаці экземплярах. А месяц узбіраецца ўсё вышэй, а драчы крычаць усё галасней. І нягледзячы на іх крыклівую песню, вакол пануе дзівосны спакой і цішыня. Гадзіннік у мяне няма, зрэшты, увогуле няма яго ў нашай хаце. Жывем паводле прыроднага чуцця, пеўня або сонца. І тут таксама ацэньваю гадзіну прыблізна на першую ночы. Ізноў узіраюся ў млечную дарогу і ўспамінаю Катрынку, якая гаварыла, што па гэтай дарозе вандруюць душы ў рай. І пачынае мне быць неяк не па сабе, бо назойлівай мухай лезе ў галаву пытанне: „Калі я памру?" І чым далей, тым неяк спакайней, гарманійней, цішэй. Гэта незаўважальна падкрадаецца сон да няўдачнага вартаўніка.

Раніцай, калі я прачнуўся, заўважыў на роснай скошанай пожні сляды з боку Сушчы і ў Сушчу, а таксама выскубаны бок абарога. Гэта значыць, што сушчанец прыйшоў і наскубаў мяшок сена. Усё ж-такі рамантыкі бываюць разявамі, і я гэта пацвердзіў. Нягледзячы на гэта, тую чэрвеньскую ноч прыгадваю як цудоўны фрагмент свайго існавання на роднай зямлі. А бацьку ў тым, што не дапільнаваў сена, я не прызнаўся.

Алесь Барскі

„ПАН ТАДЭВУШ" У НАВАГРУДКУ

Пра „Пана Тадэвуша" ў перакладзе Браніслава Тарашкевіча, выдадзенага ольштынскім „Паезежам", пісалі мы неаднойчы. Апошнім часам непакоіліся мы, што залежваецца ён на выдавецкіх складах, інфармавалі, што зноў тая кніга паявілася ў кнігарні імпартных выданняў у Беластоку.

Нядаўна нашу рэдакцыю наведала Ліля Усенка, дырэктар Дома-музея Адама Міцкевіча ў Навагрудку. У Беластоку яна затрымалася праездам. Везла з сабой у Навагрудак 2000 экземпляраў тарашкевічаўскага перакладу „Пана Тадэвуша", дар Музея літаратуры імя Адама Міцкевіча ў Варшаве. Ахвяравальнік пажадаў, каб грошы з продажу кнігі былі выкарыстаны на патрэбы навагрудскага Дома-музея.

У гэтым годзе мінае 190 год з дня нараджэння Адама Міцкевіча. Перад будынкам Музея, які стаіць на месцы дома Міцкевічаў, будзе пастаўлены помнік вялікаму польскаму паэту, слаўнаму сыну навагрудскай зямлі.

В. Луба

МАЛАДЗЦЫ НЕ ЛІЧАЦЬ СЯБЕ ЖАНЧЫНАМІ?

Адсвяткавалі сваё жаночае свята жанчыны ў Леўках, што ў Бельскай гміне. Упрыгожыліся свята наведалі мясцовы Гурток гаспадыняў прадстаўнікі ваяводскіх палітычных і адміністрацыйных уладаў. Акрамя кветак і пажаданняў адбыўся і пачастунак, але без так званай чаркі. Можна быць вясёлым, будучы цвярозым.

Восьмага сакавіка жанчыны маладзілі вечарыну, на якую запрасілі і мужчын. Усё было цікава, акуратна, па-людску. Сумна толькі, што не было відаць на гэтым свяце маладзіц, адны бабулі і дзядулі.

В. Семянюк

ПЕРАД ХІ З'ЕЗДАМ БГКТ

ТАМАРА БАРАН

Старшыня маладзёжнага гуртка ў Беластоку, а раней — яго сакратар. Працуе ў Ваяводскім статыстычным упраўленні. Дасканалая самадзейная артыстка. Ужо 10 год належыць да тэатральнага калектыву, якім кіруе Янка Крупа. Калектыў часта выязджае з пастаноўкамі ў вёскі і мястэчкі. Тамара Баран у п'есе Янкі Купалы „Паўлінка" іграе ролю Паўлінкі.

Што датычыцца гуртка, які яна ўзначальвае, у планах працы прадбачвае ён шмат культурных мерапрыемстваў.

— Важна тое, каб гэтыя мерапрыемствы былі выхаваўчымі, — гаворыць Тамара Баран. — Другой немалаважнай справай з'яўляецца супрацоўніцтва з Брацтвам праваслаўнай моладзі. Моладзь у ім беларуская і ўплыў БГКТ на яе неабходны. І ў гэтым напрамку мы накіроўваем свае намаганні. **(мх)**

СЦЯПАН КОПА

Нястомны мастацкі кіраўнік харавых калектываў у Гарадку і Беластоку. Гарадоцкім хорам кіраваў 7 год, калі настаўнічаў там у васьмікласнай школе, і ўжо 14-ты год даязджае з Беластока на яго рэпетыцыі.

Ад 1985 года пад яго мастацкім кіраўніцтвам працуе таксама харавы калектыў гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку.

Цяпер Сцяпан Копа працуе на пасадзе старшага музычнага інспектара Ваяводскага дома культуры ў Беластоку. Многа ўкладае працы ў падрыхтоўку конкурсаў беларускай і савецкай песень.

Справаздачна-выбарная канферэнцыя гарадскога аддзела БГКТ выбрала яго ў праўленне аддзела.

Найважнейшае, на яго думку, каб у склад ГП былі выбраны найбольш адданыя беларускай справе людзі, людзі, кампетэнтныя ў справах культуры і з ахвотай дзеяння. **(мх)**

КАНФЕРЭНЦЫЯ БЕЛАСТОЦКАГА АДДЗЕЛА БГКТ

(Працяг са стар. 1)

жа да яе адносіцца. Ды яшчэ часта ў нас бывае і так, што чым чалавек матэрыяльна багацейшы, тым духоўна бяднейшы і цалкавіта забывае аб сваіх каранях. На шчасце, ёсць і такія, якіх можна назваць нацыянальнымі падзвіжнікамі. Напрыклад, Юрка Налівайка, які па 10 разоў у месяц за свае грошы ездзіць з Гарадка ў Беласток на рэпетыцыі і канцэрты ды яшчэ спявае ў гарадоцкім харавым калектыве.

Мінулая кадэнцыя, — працягваў Аляксандр Баршчэўскі, — не была страчана; многа зроблена ў ёй для беларускай справы. Але таксама ёсць яшчэ многа нявырашаных спраў. Беларусы не маюць свайго прадстаўніка ў Сейме і радах нарадовых, пісьменнікі, якія пішуць на беларускай мове, не атрымоўваюць ганарараў, беларуская мова ў школах не з'яўляецца паўнапраўнай з іншымі прадметамі.

У праўленне аддзела ўвайшлі 22 асобы. У прэзідыум праўлення выбраны: Валянціна Ласкевіч — старшыня, Тамара Цыунчык і Кастусь Масальскі — намеснікі старшыні, Марыя Леанчук — сакратар, Люба Гаўрылюк — скарбнік, Уладзімір Куршэль, Марыя Ганчарук, Людміла Бушко і Тамара Баран — члены. Пяціасабовую рэвізійную камісію ўзначаліў Пётр Юшчук. Дэлегатамі на ХІ з'езд БГКТ выбраны: Валянціна Ласкевіч, Янка Зенюк, Люба Гаўрылюк, Сцяпан Копа, Тамара Баран, Кастусь Масальскі, Віктар Рудчык, Уладзімір Юзвюк, Лявон Харытанюк і Людміла Бушко.

Міхась Хмялеўскі

„Хрысціны" ў Чыжах

(Працяг са стар. 1)

жоўцы". Хросныя падпісваюцца на спецыяльных дакументах. З віншаваннямі і падарункамі для хору падыходзяць: начальнік гміны Васіль Новік, дырэктар Ваяводскага дома культуры ў Беластоку Казімір Дэркоўскі, дырэктар Гайнаўскага дома культуры Мікалай Бушко і другія. Рэчавую ўзнагароду атрымлівае таксама кіраўнік калектыву Галіна Мартынюк. Публіка дорыць бурныя апладысменты.

Затым мастацкая частка прадаўжаецца. Выступае жаночы хор „Незабудкі" з Курашава. Пасля салісткі і дуэт армейскіх калектываў. Усім вельмі спадабаліся рускія і беларускія мелодыі. Воплескам не было канца.

На заканчэнне неспадзеўка. Дырэктар Гміннага асяродка культуры Юрка Якімюк апавяшчае выступленне шырокавядомага саліста — Юрыя Налівайкі з Гарадка. На сцэну выходзяць са Сцяпанам Копам, які акампаніруе салісту. Ізноў паплылі чароўныя задушэўныя песні „Малінавы звон", „Вы шуміце, шуміце". Затым яшчэ — цяпер ужо абодва — спяваюць на „біс". Незабыўны фінальны акорд.

І так непрыкметна прайшлі ажно тры гадзіны. Столькі ўражанняў. Гледачы прыемна ўзрушаныя. Вось дык незабыўны вечар! Вялікае свята музыкі.

„Хрысціны" на тым не закончыліся. Гасцей просяць за стол на пачастунак. Прымаюць „чым хата багата". Былі тосты і застольныя песні. Урачыстасць закончылася народным гуляннем.

Гутару з солтысам Чыжоў МікалаемІлькевічам і яго жонкай Оляй.

— Жанчыны ў нас дружныя, — кажуць. — У нас існуе актыўны трыццаціасабовы гурток вясковых гаспадынь. Арганізоўвае ён кулінарныя і вяндлярскія курсы. Пашырае культурную дзейнасць. Кабетам дапамаглі фінансава Кааператыўны банк у Гайнаўцы — прызначыў 80 тысяч злотых — ды салэцкая рада суседняй вёскі Асоўка — дзесяць тысяч злотых і яны змаглі купіць сабе „строі" — вышываныя белыя блузкі.

Знаёмімся з Галінай Мартынюк. Яна сказала:

— Хор існуе ўсяго год. На рэпетыцыі збіраемся кожны тыдзень у клубе селяніна або святліцы ГОКу. Фальклорных песень маем дастаткова ў запасе.

У мінулым годзе, 7 лютага, мы ездзілі на агляд калляднай песні ў Монькі, былі на майскім святкаванні (Свята людовае) у Дубічах-Царкоўных, на дажынках у Койлах. Не адмовілі таксама выступіць у Кленіках.

У бягучым годзе, 14 лютага, паехалі на раённыя элімінацыі „Беларуская песня-88" у Гайнаўку.

У хоры выступае пяць мужчын. Хапае нам басаў. Патрэбны са два тэнары. Нашым спевакам хочам заказаць вышываныя кашулі ружовага колеру. Адкуль толькі ўзяць грошы?

Але думаю, што ўсе з гэтых спраў так адразу не вырашыш. Усе мы, аднак, хочам быць аптымістамі.

Тэкст і фота
Я. Целушэцкага

P.S. Як стала вядома, чыжоўскія жанчыны паспяхова выступілі на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня'88 у Беластоку.

Спявае толькі што ахрышчаны хор „Чыжоўцы".

Урачысты момант „хрысцін".

Дырэктар Ваяводскага дома культуры К. Дэркоўскі віншуе „чыжоўнаў".

Оля Ахрымюк не толькі спявала песні, але і дэкламавала вершы.

На свята ў Чыжы прыехалі „Незабудкі" з Курашава.

НАША ПОШТА

Зофія Урбані-Красъадэмбская, Вроцлаў. Нашай рэдакцыі вельмі прыемна было даведацца, што вы як дырыжор Музычнай Акадэміі ў Вроцлаве па сваёй шчырай польскай сімпатыі да беларускай культуры ўводзіце ў праграму кіруемага вамі хору ды аркестра беларускія песні і музычныя творы. Пішаце: спяваем іх з вялікай асалодаю і штораз лепей па-беларуску! І што публіка моцна апладзіруе вам за гэтыя песні на беларускай мове.

Ну, што мы можам сказаць вам, дарагая пані Зофія? Вы нас да слёз расчулілі гэтай весткаю!

Станіслаў Бялецкі, Рыманаў. Прачытаўшы кніжку Сакрата Яновіча „Беларусь, Беларусь" вы адкрылі, што ў вашай радні старажытны беларускі радавод. „Мы лічым сябе карэннымі палякамі, — адзначаеце, — але мы хочам утрымаць у сябе традыцыі нашага беларускага паходжання". Напішам вам падрабязны ліст.

Марыя Пень, Тафілаўцы. Гэта прыгожа з вашага боку, што вы абараняеце апавяданне Нічыпара з Крыўца, якому Вера Валкавыцкая абяцала публікацыю. На жаль, Вера не прызнаецца да гэтае абяцанкі. Пытаецe яшчэ, ці Аляксандр Баршчэўскі — гэта той самы, што і Алесь Барскі? Ведаем і адказваем: той самы.

Алесь Белакоз, Гудзевічы, Гродзенскай вобл. Вас здзіўляе, чаму падпіска „Нівы" ў БССР у тры разы даражэй за падпіску „Трыбуны Люду", газеты штодзённай, чаго нельга сказаць пра наш тыднёвік. Нас, паважаны Алесь Белакоз, таксама гэта здзіўляе, і то яшчэ як! Вы ж самі ведаеце, што аніякая рэдакцыя не мае ўплыву на цану газеты або часопіса, які яна робіць. Спрабавалі мы высветліць, так сказаць, красворд з цэнамі, але пакуль толькі памутнела нам ад гэтага ў галаве. Аднак, абяцаем вам, акрыяем і зноў возьмемся разгадаць падкінутую нам вамі загадку. Гэтага быць не можа, каб мы ўрэшце-рэшт не даведаліся праўды. Не той ужо час, як кажуць цяпер людзі.

Мікалай Панфілюк, Дубічы-Царкоўныя. Пішаце: „Відаць, пану Барскаму, а таксама і рэдакцыі „Нівы" залежыць, каб у маім паштовым раёне, дзе я раблю лістаношам, лічба падпісчыкаў на нашу родную газету не паменшала, а ў мяне іх аж сто сем. А можа быць толькі... сем".

Шаноўны Мікалай Панфілюк, як вы самі лічыце: на якой з гэтых лічбаў нам больш залежыць? І чаму вы сваю палеміку з Алесем Барскім пашыраеце на ўсю „Ніву", пагражаючы нават зніштажэннем яе ў дубіцкім паштовым раёне? Калі вашы выступленні супроць Барскага і Барскага супроць вас маюць закончыцца так, як вы пішаце, дык давайце дамовімся спыніць палеміку. Магчыма, „Ніва" будзе тады менш цікавай, але затое выжыве яна ў вашай ваколіцы. Вам гэта адпавядае? **(С. Я.)**

Свойскія малюнкі

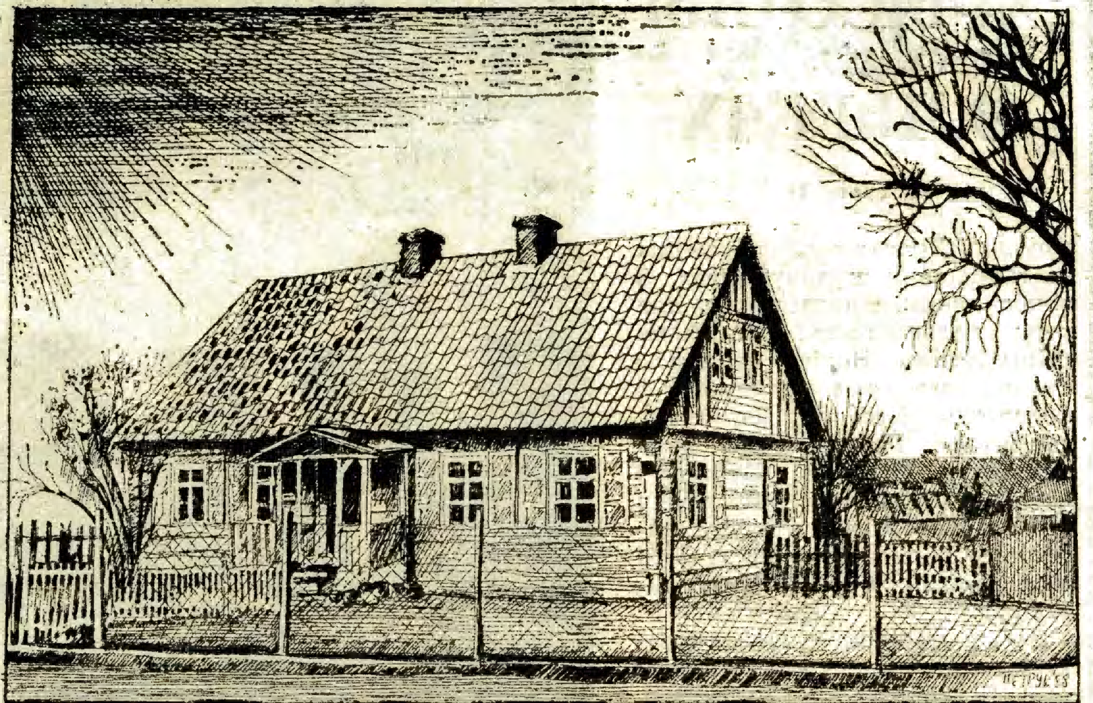

Стары Беласток. Хата ў Дайлідах. Мал. У. Петрука.

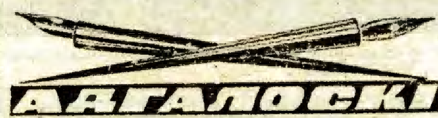

РУДЧЫК НЕ АРЭ І НЕ СЕЕ...

У дзевятым нумары „Нівы" Віктар Рудчык змясціў „Размову з солтысам". Вельмі спадабалася мне шчырасць і адвага солтыса вёскі Войшкі — Яна Трахімюка! Адразу відаць, што ён — не падлізнік, стаіць за інтарэсы сваіх людзей. Я згодны з поглядамі Трахімюка і не надта разумею, чаму Рудчык не ва ўсім згодны. Ён, Рудчык, дык што? Усім хоча быць добры, ці, можа, за сваю пасаду ў „Ніве" баіцца?

Праўда такая: з гаспадара смокчуць, колькі даюць рады! Усё цяпер яму дарагое — і вугаль, і бензін, і машыны, а пра цану трактара, то і гаварыць ужо страшна! І падаткаў усякіх колькі трэба ж наплаціцца... Адкуль тых грошай набраць? Рудчык суцяшае някепскімі ўраджаямі. Кажа: дваццаць дзевяць цэнтнераў дае нам адзін гектар.

Розніца паміж мною і Рудчыкам такая, што ён жыве ў Беластоку і за плугам не ходзіць у полі, а я жыву ў Дубічах-Царкоўных і раблю на гаспадарцы. І хто ж з нас лепей ведае, як наша зямліца родзіць? Зямля ў нас — пераважна шостага класа, слабая, але нават і тая ж шасцікласная не ўсюды аднолькавая. У адным месцы можна і бульбу садзіць, і авёс сеяць, а на суседнім — ужо не. Не кажучы пра жыта. І няма чаго нам марыць пра тыя дваццаць дзевяць цэнтнераў. Будзь разумны, разбярыся, што і як учыніць, каб па-людску жыць.

Трэба браць пад увагу таксама псіхалогію вёскі. Вясковыя людзі нядружныя, усё адзін у аднаго намагаецца лепшы кавалак сабе выхапіць. Нешта падобнае наглядаў я ў камасацыю, якую праводзілі ў нашых Дубічах у 1977 годзе. Колькі лайдакаватасці было!

А цяпер яшчэ цэны. Каб купіць трактар, трэба быць мільянерам. На гаспадарцы патрэбен хоць конь які. А за каня ўжо давай трыста тысяч. Спрабуй узяцца за гаспадарку, нічога не маючы, дык хутка падымеш рукі ўгору, здасіся. Не дзіва, што маладыя ўцякаюць з вёскі ў гарады. Можа і бядней тамака жывуць, але затое спакайней і лягчэй, без тузаніны і цяжкае работы, ад якое здароўе патраціш і радасць жыцця.

Мікалай Панфілюк

P.S. Знаёмыя са Старога Корніна прасілі, каб пахваліць у „Ніве" прадаўшчыцу Галіну Гаўрылюк, якая дбайна і культурна абслугоўвае кліентаў. Што ж: добраму чалавеку не трэба шкадаваць добрых слоў.

ГАСПАДАРКА ПАД РЭНТГЕНАМ

(Працяг са стар. 1)

мы высокі прырост даўгоў у банку. А банк за адно толькі „дзякуй" нікому крэдытаў не дае. Ён бязлітасна лічыць сабе працэнты і ўважліва сочыць, ці ёсць магчымасць вярнуць пазычаныя грошы.

У Беластоцкім ваяводстве зараз на дарозе банкруцтва апынулася аж 9 прадпрыемстваў: Фабрыка сельскагаспадарчых машын „Аграмэт" у Чорнай Беластоцкай, гмінныя спулдзельні „Сялянская самадапамога" ў Міхалове і Крыпне, прадпрыемствы камунальнай і жыллёвай гаспадаркі ў Гайнаўцы і Саколцы і інш. Банк сцвердзіў, што гэтыя гаспадарчыя адзінкі „патрацілі крэдытную здольнасць". Гэта цяпер модная фармуліроўка. Хто мае гэтую „крэдытную здольнасць", той і пан, а хто яе патраціў, дык той банкрут.

Тут можна спаслацца на незавідны лёс беластоцкага прадпрыемства „Бямэт", якое займалася вырабам прадметаў з серабра. Беластоцкія сярэбраныя вырабы не апраўдалі затрат на іх прадукцыю, а кіраўніцтва прадпрыемства не знайшло спосабу, каб выратаваць ад заняпаду і балагану гэты „Бямэт" і яго працоўны калектыў. Банк адрэзаў даплыў крэдытаў, і 1 студзеня гэтага года адбылося ціхае пахаванне „сярэбранага" прадпрыемства ў Беластоку. Даўнейшыя працаўнікі „Бямэту" перайшлі ў іншую, варшаўскую фірму, якая пакарысталася нагодай і адкупіла асноўную частку маёмасці (разам з незакончанай новай інвестыцыяй) прадпрыемства-банкрута. Што ж, такія правілы эканамічнай ігры ва ўмовах паскоранага ажыццяўлення рэформы.

Вядома, лепш не дапускаць да фінансавага банкруцтва гаспадарчых адзінак. Гэта ж заўсёды спалучаецца з балючай рэарганізацыяй прадпрыемства і непатрэбным размеркаваннем па новых месцах людзей, якія часта дзесяткі гадоў свайго жыцця аддалі гэтаму прадпрыемству.

Значыць, неабходна думаць перспектыўна. І тут мне ўспамінаецца Гайнаўскае прадпрыемства дрэваапрацоўчай прамысловасці, даўнейшы гайнаўскі тартак, а цяпер — аграмадны камбінат. Яно не мела бяды з продажам сваіх вырабаў і банк таксама нічым ім не пагражаў. Гайнаўскую мэблю ды ўсё іншае, што выходзіла з камбіната, ахвотна куплялі ў краіне і за мяжой.

— Так жыць маглі б мы яшчэ некалькі гадоў, — сцвярджае дырэктар Веслаў Філікс, — пакуль вытрымалі б старыя машыны.

Для забеспячэння сабе будучыні, аднак, заснавалі яны гандлёва-прадукцыйную суполку з замежнай фірмай „Ферил". І хаця гэтая фірма з перапрацоўкай драўніны не мае нічога супольнага, бо займаецца камп'ютэрамі і электронікай, то гарантуе гайнаўскім вырабам прысутнасць на капрызных заходнееўрапейскіх рынках, а таксама пастаянны прыплыў цвёрдай валюты. Аб тым жа, як патрэбна нашай гаспадарцы валюта, таксама шмат гаварылася ў час гэтага пленума Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку.

Адным словам, быў гэта ўсебаковы рэнтген.

Віктар Рудчык

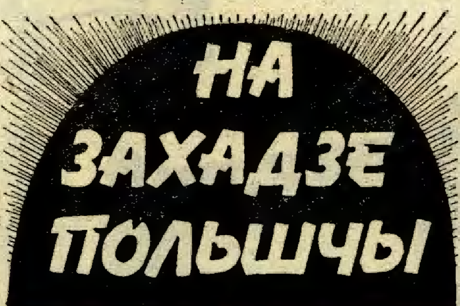

Дзесяць дзён быў я на захадзе Польшчы, запрошаны клубамі, арганізацыямі, універсітэтамі Вроцлава, Познані, Быдгашчы і інш. Тут Польшча непадобная да нашай, прываршаўскай: замажнейшая, упарадкаваная, з гарадамі, у якіх тысячагадовыя еўрапейскія традыцыі. У Быдгашчы я быў з Таняй у кнігарні, якую смела можна, так сказаць, перанесці ў цэнтр Лондана: інтэлігентныя прадаўшчыцы, камфорт, аўтаматызацыя, уласная тэлевізійная сістэма, камп'ютэрная арыентацыя наконт магчымасцяў куплі цяжкадаступнай кніжкі. Дырэктар, пан Міхалоўскі, свабодна валодае замежнымі мовамі ды... сувязямі. Па-дзялецку канкрэтны, хуткі ў рашэннях.

Дваццаць чацвертага лютага сустрэча ў клубе журналістаў „Пад Ідыліяй“, як з аўтарам „Беларусі, Беларусі“ перш за ўсё. Дыскусію дамінуюць рэпатрыянты з Заходняй Беларусі. Адна з былых вільнючак не вытрымлівае настальгіі, пачынае спяваць „А Лявонь Леваніху палюбіў...“ Адчуваю сябе трохі, як сярод эмігрантаў.

Доўгая дарога цягніком у Судэцкія горы, у Карпач пад Карканошамі. На Трэцяе літаратурнае бяседдзе „Пад Снежкаю“. Наз'язджалася сюды маладых і старых паэтаў, гаваркі літаратурны натоўп. Гара вершаў! Некаторыя з іх цалкам удалыя (імпрэза для пачынаючых). Мой аўтарскі вечар у суботу — дваццаць сёмага. Чытаю польскія пераклады свайго, з „Трэцяй пары“ і „Малых дзён“. Паміж адным і другім творамі — расказваю пра „Белавежу“ і пра Беларусь. Цішыня, што аж стукат сэрца чую! І раптам нехта з публікі просіць мяне пачытаць і пагаварыць на беларускай мове. І апладысменты ў падтрымку, і мая збянтэжанасць вялікая гэткай нечаканасцю... Потым аказалася, што не я першы тут: нядаўна пабываў паэт з Гомеля, бойкі хлопец (прозвішча якога так і не ўспомнілі). А ў парадку дыскусіі ўзяў голас пажылы мужчына, адзін з тутэйшых польскіх паэтаў, і добрай беларускай мовай прадэкламаваў свой уласны верш часоў наднёманскай маладосці. Амаль паўвеку памятае яго:

Мне шуміць, хвалюючы, Нёман
Амлелай песні ціхі шум...

Гэта Станіслаў Дашкевіч, які гаспадарыць у Сякерчыне Яленегорскага ваяводства. Каля яго сядзеў Павел Рудкоўскі, сусед па-ваколіцы, хоць сам ён з-пад Лунінца. Разгаварыўся па-беларуску, як бы баючыся, што не паспее нагаварыцца... Увесь твор Дашкевіча змяшчаем у „Парнасіку“ як беларускі літаратурны дакумент з самюткага заходняга кутка Польшчы.

Мястэчка Карпач, стромкімі вулічкамі нагадваючае мне мае Крынкі, пакінулі мы з Таняй дваццаць дзевятага лютага. Едучы ў Вроцлаў, бачыў беларусападобных цётак, па-ўсходняму ахутаных у зімовае адзенне, хоць на Ніжнім Шлёнску маразы, бы лёгкі жарт, а ў завоканні сыпаў бялісты адліжны снег.

Сустрэча ў Вроцлаўскім універсітэце — першага сакавіка — адразу пачалася з пытанняў; начытаная студэнцка-прафесарская аўдыторыя гудзела колькі гадзін. Воплескі ад цэльных рэплік, пошум нязгоды, напружанае выслухоўванне рацыяў і контр-рацыяў. Адна з тых нешматлікіх сустрэч, якія духоўна ды індывідуальна ўзбагачаюць і самога аўтара. Нешта ў тым жа плане, але не ў так тлумным ужо маштабе адбылося назаўтра — у Клубе каталіцкай інтэлігенцыі.

Шпацыр па старадаўнім Вроцлаве. Імпануючы сярэдневяковы рынак, у параўнанні з якім варшаўскі — гэта мазавецкая заглухлая правінцыя. На вуліцы Рускай купляю ў кіёску „Ніву“ (прадаўшчыца не здзівілася, доўга не шукала і сказала цану, не зазіраючы ў нумар).

У Пазнанскім універсітэце чакалі мяне трэцяга сакавіка. Прагаварылі мы да позняга вечара, калі ўжо трэба было мне з Таняй спяшацца на беластоцкі цягнік усёночны. „Альма матэр“ у Познані мае пэўныя традыцыі беларусістыкі: наладжваюцца сацыялагічна-этнаграфічныя экспедыцыі ў беларускі Беластоцкі край (нехта з прысутных пахваліўся, што едзе на вяселле, здаецца, у Рыбалы, дзе будзе госцем, або і дружбантам...). Вынікі беларусаведных выездаў публікуюць ва універсітэцкіх выданнях.

У мінулым годзе памёр Фелікс Фарнальчык, даследнік творчасці польска-беларускага Сыракомлі. У 1894 годзе выйшаў у Познані „Смык беларускі“ Францішка Багушэвіча, паслейшага класіка нашай літаратуры.

Горад, у якім, каб пачуць беларускую мову, трэба адшукаць карэспандэнта „Нівы“ Толю Маўчуна, — вельмі сур'ёзна бярэцца вывучаць нашу культуру. І гэта апошні парадокс на маім шляху ў заходнюю Польшчу.

Сакрат Яновіч

P.S. Мікола Іваноў, які з польскай жонкай Бэатай клапатліва апекаваліся намі ў Вроцлаве, шмат беларускага папулярызуе ў сваіх гістарычных выкладах ва універсітэце; думае арганізоўваць аддзел БГКТ. Яго студэнты прабуюць чытаць і гаварыць па-беларуску...

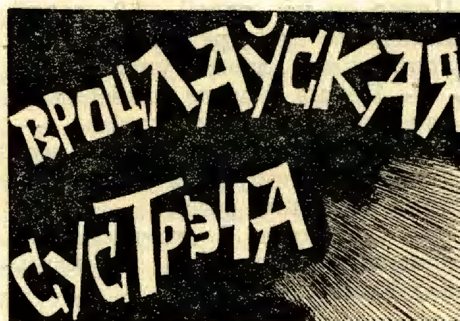

Тры дні — з 29 лютага па 2 сакавіка — гасцяваў у Вроцлаве на запрашэнне Вроцлаўскага гістарычнага таварыства Сакрат Яновіч. Візіт гэты адбыўся з нагоды таго рэзенансу, а можа нават парушэння, якое выклікала ў польскім грамадстве яго „Беларусь, Беларусь...“

Для многіх палякаў кніга гэтая стала своеасаблівым адкрыццём Беларусі. Шмат хто з польскага асяроддзя, дзякуючы ёй зразумеў, што жывуць у ПНР не адны палякі. Факт гэты з усёй відавочнасцю пацвердзілі гэтыя вроцлаўскія сустрэчы аднаго з вядучых беларускіх літаратараў ПНР.

Цэнтральнай падзеяй візіту стала сустрэча 1 сакавіка ў Вроцлаўскім гістарычным таварыстве. Адбыліся таксама сустрэчы ў мясцовым Клубе каталіцкай інтэлігенцыі і з каталіцкай моладдзю акадэміцкага душпастырства. Аб вялікім зацікаўленні беларускай праблематыкай на Ніжнім Шлёнску (у Ніжняй Сілезіі) сведчыць той факт, што ніводная сустрэча не працягвалася менш дзвюх з палова гадзін, а колькасць пастаўленых пісьменніку пытанняў лічылася на дзесяткі.

Вроцлаўскае інтэлігенцкае асяроддзе па сваіх адносінах да беларускага пытання займае ў сучаснай Польшчы выключнае месца. Яно як бы з'яўляецца нейкай процівагай малаталерантцыйнаму ў адносінах да беларусаў беластоцкаму асяроддзю і выдзяляецца сваёй выразнай прыхільнасцю да найбольш кардынальнага і ўсебаковага вырашэння праблемы польскіх нацыянальных меншасцей. У Вроцлаве ў беларусаў даволі шмат добрых сяброў. Прыезд С. Яновіча паслужыў таксама нагодаю да паўстання ў сталіцы Ніжняй Сілезіі ініцыятыўнай групы па заснаванні тут мясцовага аддзела БГКТ. Зараз тут вядуцца падрыхтоўчыя арганізацыйныя працы ў гэтым кірунку.

Меркавалася, што сустрэчы з Сакратам Яновічам будуць мець характар канферэнцый чытачоў, якія цікавяцца беларускай праблематыкай. Па сутнасці ж сустрэчы гэтыя ператварыліся ў шырокія адкрытыя дыскусіі па беларускаму пытанню. Шчырая, узаемадаверлівая атмасфера, якая запанавала на гэтых сустрэчах, садзейнічала высвятленню балючых праблемаў беларуска-польскіх узаемаадносін. Аднак сярод тых, хто прыходзіў на сустрэчы, нямала было і прадузята настроеных людзей. Гэта пераважна людзі старэйшага ўзросту, былыя жыхары перадваенных крэсаў, якія прыйшлі на дыскусіі са сваім ужо моцна закаранёным у свядомасці стэрэатыпам беларусаў. Беларусы для іх — гэта альбо русіфікаваная падчас перадзелаў Польшчы частка польскага народа, альбо нейкая „пятая калона“ сярод насельніцтва сённяшняй польскай дзяржавы. Яны прыйшлі на сустрэчу з мэтаю выліць на „пасланца Масквы“ ўвесь ілжывы пафас свайго антырусізму і антыкамунізму. Баявітасць іх была відаць яшчэ напярэдадні сустрэчы. Аднак у ходзе выступлення Сакрата Яновіча з імі адбылася надзвычайная метамарфоза, і да ніякіх антыбеларускіх эксцэсаў не дайшло. Прычыны гэтага з'явішча трэба шукаць у характары выступлення беларускага госця, у яго нязвыклай манеры весці дыялог, якая практычна абяззбройвала яго патэнцыяльных праціўнікаў.

(Працяг на стар. 7)

ПАРНАСІК

чытальніцкай літсутолкі на негарантаваных палях

* * *

Мне шуміць, хвалюючы, Нёман
Амлелай песні ціхі шум,
Ягоных хваль няспынны гоман
Кладзе ў душу тугу і сум.

Чаго мне сумна, маладому,
Чаго душа мая шчыміць? —
Незразумела то нікому,
Хто не паспеў яшчэ любіць.

Ды хто кахае ўжо пламенна
І хто любові скаштаваў,
Напэўна гэтак і нязменна
Сваю самотнасць адчуваў.

Тым болей, што кругом гучэла
Туга асення сумным спевам.
Трава пажоўклая шумела
І Нёман бурых хваль напевам.

І від пажоўклых лісцяў дрэваў,
Каторы з сумам абнажаўся,
Усякі шолах траў, аераў —
Балюча ў сэрца ўразаўся.

Станіслаў Дашкевіч,
Сякерчын
Яленегорскага ваяводства

Гайнаўскія алімпійцы

У Гайнаўскім беларускім ліцэі інтэнсіўна рыхтуюць вучняў да такіх мерапрыемстваў, як алімпіяда, між інш., настаўнік Васіль Дамброўскі. Вучыць ён нас нямецкай мове. У мінулым годзе падрыхтаваў трох алімпійцаў: Аліка Петручука, Марысю Красько і Крыстыну Гаўрылюк, якая на цэнтральнай алімпіядзе заваявала шостае месца. Наш настаўнік Васіль Дамброўскі сёлета таксама праявіў сваю клапатлівасць. Яго вучань Ярэк Цімафеюк дабіўся першага месца на XI акруговай алімпіядзе па нямецкай мове. Разам з ім змагаліся і іншыя вучні нашае школы: Аня Сегень, Зося Буйноўская. Яны належным чынам прадстаўлялі наш ліцэй.

Акрамя нашых вучняў, у алімпіядзе прымалі ўдзел трыццаць восем чалавек з чатырох ваяводстваў.

У падрыхтоўцы нашых вучняў да алімпіядаў папрацавалі настаўнікі Яўгенія Буйноўская, Аляксей Сельвясюк. Вучні Я. Буйноўскай — Бася Бачынская, Галя Несцярук, Ян Місеюк удзельнічалі ў Дзявятай алімпіядзе рускай мовы. Бася Бачынская заваявала на ёй першае месца.

На алімпіяду па геаграфіі настаўнік Аляксей Сельвясюк падрыхтаваў вучаніц Валянціну Пракапчук і Міраславу Маеўскую.

Наш вучань Міраслаў Свентахоўскі ўдзельнічаў у акруговай алімпіядзе па матэматыцы і ў даследчай алімпіядзе па фізіцы.

Аня Аверчук

ПРАЙШЛО 1000 ГАДОЎ

Сёння прадаўжаем гутарку з гісторыкам праваслаўя настаяцелем прыхода ў Рыбалах а. Рыгорам Сасною.

ПРАВАСЛАЎНЫЯ ХРАМЫ

„Ніва“: Як і дзе развівалася царкоўнае будаўніцтва на нашых землях ад найдаўнейшых часоў?

Р. С.: Цэрквы пачалі будавацца на нашых землях вельмі рана. Было гэта будаўніцтва драўлянае. Вядомы аўтар манаграфіі аб Падляшшы Аляксандр Яблапоўскі гаворыць: „Можна прыняць з усёй упэўненасцю, што там, дзе толькі ўзнікала паселішча, ці замак, там адразу і царква станавілася“. Той жа аўтар далей піша, што да праваслаўнай царквы належала значная частка насельніцтва Падляшша. Мясцовасці з акрэсленнем „рускі“ або „Русь“ захаваліся да сённяшняга дня. Калі будаваліся на Падляшшы каталіцкія касцёлы, там, як правіла, у назвах паяўляўся прыметнік „касцельны“. Цікава, што касцёлы наогул называліся тым самым іменем, якім называліся ўжо існуючыя ў данай мясцовасці цэрквы. Напрыклад, у Сямяцічах і царква і касцёл Святой Тройцы, у Мельніку і царква і касцёл Праабражэння Гасподняга, у Боцьках — Успенскія.

Весткі аб праваслаўных прыходах з XIV і XV ст.ст. дайшлі да нас надта скупыя. Больш дадзеных ёсць з XVI ст., дзякуючы захаваным люстрацыям, з якіх даведваемся, што ўжо ў другой палове XV ст. існавала густая сетка праваслаўных прыходаў. Фундатарамі новых цэркваў былі памешчыкі, жыхары данай вёскі, часам нават паасобныя верныя, напрыклад, багатыя мяшчане. Можна прыняць, што ў XV стагоддзі кожная мясціна мела сваю царкву, часам дзве.

З многіх цэркваў на тэрыторыі сённяшняга Бяльска-Падляскага ваяводства датрывалі да нашых часоў храмы ў: Бяла-Падляскай, Забалоцці, Кабылянах, Капытаве, Кодэні, Носаве, Славацічах, Тэрэспалі, у Яблачыне — манастыр. А вось мясцовасці на тэрыторыі сённяшніх ваяводстваў Беластоцкага і часткова Ломжынскага і Сувальскага, дзе цэрквы датрывалі да нашых дзён: Адрынкі — XIX ст., Азяраны-Вялікія — 1874, Апака-Вялікая — 1960 г., Андрыянкі — 1580, Аўгустова — 1807, Аўгустаў — 1569, Бахуры — XIX ст., Беласток: св. Мікалая — XVIII ст., св. М. Магдалены — XVII ст., Усіх Святых — 1892, св. Ільі — XVI ст., Успенская — XIX ст., Белавежа — 1793, Бельск: Васкрасенская — 1607, Міхайлаўская — 1607, Раждзэственская — 1506 і Троіцкая — 1580, Боцькі — 1520, Бранск — 1558, Васількова: св. Пятра і Паўла — 1853, Войшкі — XIX ст., Востраў-Паўночны — XVII ст., Вольска-Выганоўская — 1686, Вярсток — 1766, Вярхлессе — 1869, Гайнаўка — 1936, Гарадок — XV ст., Грабарка — 1710 г., манастыр — 1947, Гродзіск — 1709, Грыбоўшчына — 1930, Грыневічы — 1578, Дабрывада — XIX ст., Дайліды — XVI ст., Драгічын — 1792, Дубіны — 1780, Дубічы-Царк. — 1533, Жэрчыцы — 1493, Журобіцы — XIV ст., Заблудаў — 1507, Залатнікі — XIX ст., Зубачы — 1676, Кажаны — XIII ст., Касная — 1699, Каралёвы Мост — XIX ст., Кнарыды — 1870, Клейнікі — 1576, Кляшчэлі: св. Мікалая — XVI ст., Успенская — 1877, Козлікі — XIX ст., Кузава — 1828, Кузніца — 1504, Крынкі — 1505, Крушыняны — XVIII ст., Курашава — 1800, Лаеўка — 1778, Лупянка-Новая — XIX ст., Ляўкова-Старое — 1504, Малешы — 1564, Мастаўляны — 1593, Мельнік — XIII ст., Мора — XIX ст., Мілейчыцы — 1566, Міхалова — 1908, Нававоля — 1743, Нававоля к/Саколкі — 1908, Нараўка — XVIII ст., Нарва — 1560, Наройкі — 1629, Новабеpазова — 1617, Новы Двор — 1540, Орля — XVI ст., Падбеле — XVII ст., Парцава — 1876, Пасынкі — 1576, Плёскі — XIX ст., Пухлы — XVI ст., Рагаўка — 1858, Рагачы —

(Працяг на стар. 7)

ПОМНІКІ КУЛЬТУРЫ

Могільнікавая царква св. Юрыя ў Рыбалах

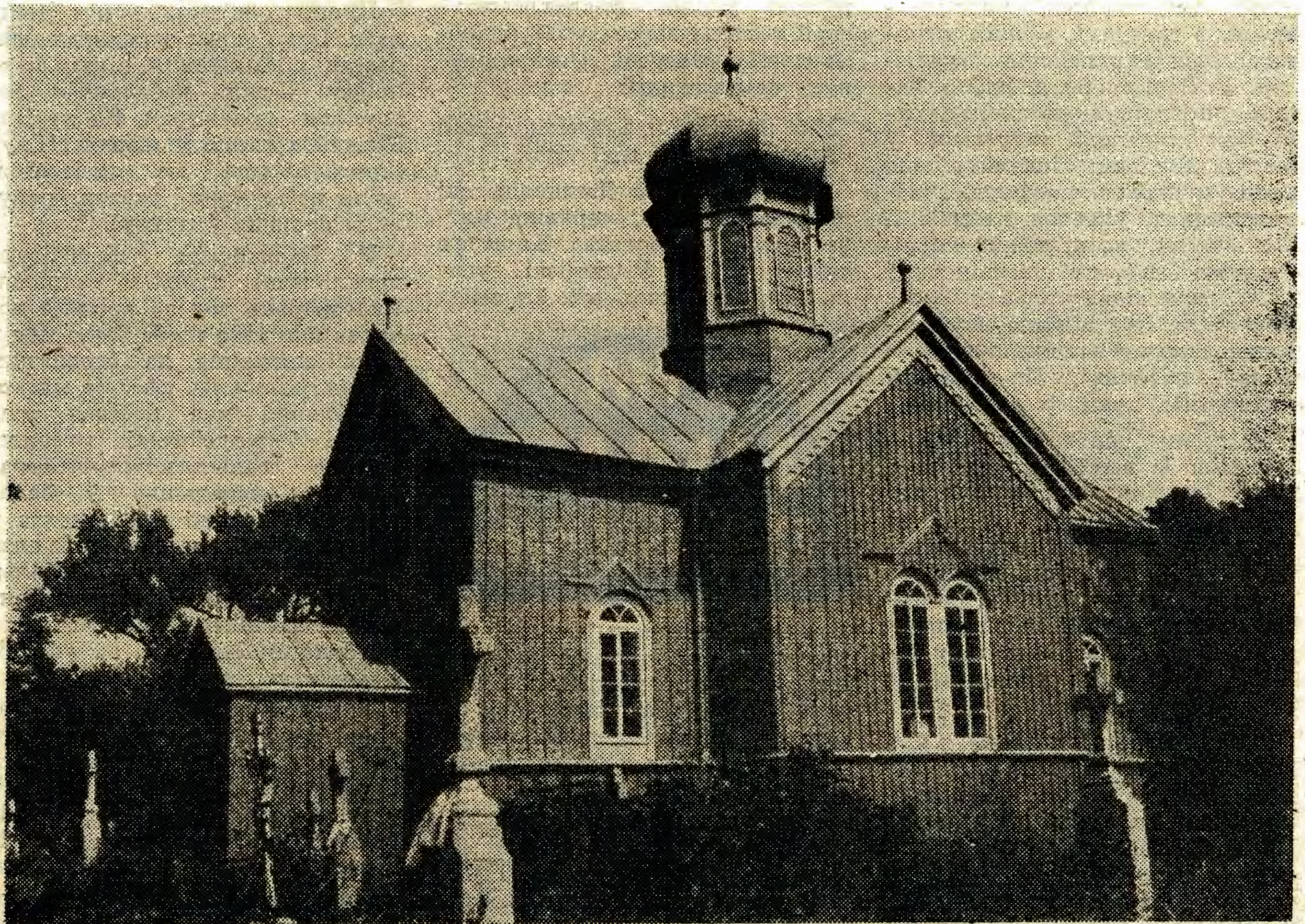

Пабудова царквы на могілках у Рыбалах была звязана з ліквідацыяй у 1835 г. самастойнай парафіі ў Кажанах. Яе веруючыя і маёнтак былі прыдзелены суседскім парафіям: у Рыбалах, Райску і Суражы. Прычына ліквідацыі кожанскай царквы — невялікая колькасць парафіян.

У Кажанах царква святога мучаніка Юрыя, пачаткі якой паводле дакументаў сягаюць XVI ст., была драўляная, бедная царкоўным начыннем — такое апісанне можна прачытаць у „Кліравых ведамасцях“ парафіі Рыбалы.

У 1873 г. царкву ў Кажанах разабралі і з матэрыялу таго збудавалі на могілках у Рыбалах капліцу. Царкву высвяцілі на Пакрову 1.Х.1874 г. Аўтар летапісу прыводзіць расказ жыхароў аб разбіранні царквы ў Кажанах. Ініцыятарам гэтага быў рыбалаўскі настаяцель Іван Главацкі. Разбіраць пачалі ноччу. Раніцай сабраліся людзі з Кажан, плакалі над лёсам сваёй царквы, папракалі бацюшку Главацкага, дамагаліся сваёй парафіі. Настаяцель з Рыбалаў паказаў на сухое дрэва і сказаў: „Як яно ўжо не вернецца да жыцця, так і ваша парафія не вернецца“. Калі, аднак, праз нейкі час тое сухое дрэва прыгожа зазеляпела, кажанскія людзі палічылі гэта знакам, каб вярнуць парафію бацькоў. У 1874 г. яны выступілі да епархіяльных улад з просьбай дазволіць будаваць царкву. Атрымалі яго праз сем гадоў. 5.Х.1886 г. царква Чэснага Крыжа ў Кажанах была адкрыта і да 1905 г. была прыпісной парафіяй Суража, а пасля атрымала самастойнасць.

Пасля адбудавання сваёй царквы кажанцы прасілі рыбалаўскага настаяцеля аддаць ім іконы Багародзіцы і св. мучаніка Юрыя ды званы. Дзесяць год

ДЗЕЦІ З КАРАКУЛІНА

— І так я застаўся ў мамы, — гаворыць Генрык Букерт. — Трэба было неяк дапамагаць ва ўтрыманні сям'і. Тры сястры і я адзін, ды мама з падарваным здароўем... Ці трэба гаварыць, як нам жылося...

Магчыма, таму ён не пайшоў у школу, а бяда звяла яго з людзьмі, якія змагаліся за лепшую долю. Генрык Букерт, ужо раней член Камсамола, стаў актыўным дзеячом Саюза барацьбы маладых.

— Стшалкоўскі, Колька Куц, Дэнісюк, Прэдка, — гэта мае сябры па баявой грамадскай дзейнасці, — успамінае Генрык Букерт. — Зарабляў я тады, прадаючы газеты сваёй маладзёжнай арганізацыі...

Пасля была вайсковая служба. У войску засвоіў ён прафесію шафёра, 32 гады праездзіў па дарогах Польшчы і цэлы час, хаця ў розных установах, але заўжды на вялікіх грузавіках. Цяпер ён на пенсіі. 69 гадоў жыцця за ім і дружная сям'я ў хаце: жонка, дзеці і ўнукі.

— Пенсія ў мяне слабенькая, але на папяросы хопіць, — сцвярджае, закурваючы чарговую „папулярную“, а пасля хвіліны маўчання дадае:

— Хацелася б яшчэ, аднак, наведаць Каракуліна, пабываць над Камай...

* * *

— Першы ліст ад маёй мамы трапіў у Каракуліна ў 1944 годзе, — кажа Данута Ліпская, якая тады называлася Свідэрская, — але да гэтага быў яшчэ адзін ліст. Спярша ў Гальянаве, затым у Сарапулі і ўрэшце ў Каракуліне сябравала я з Майкай Найдзінай, — расказвае пані Данута. — Была гэта руская дзяўчынка, дачка савецкага афіцэра. Ведала я яе яшчэ ў Беластоку, бо жылі мы ў адным доме, на вуліцы Варшаўскай 8. Наша сям'я займала ніжні паверх, а Найдзіны жылі над намі, на другім паверсе. Таму мы трымаліся як родныя сёстры. І вось здарылася так, што нейкім цудам Найдзін устанавіў, што яго дачка Майка знаходзіцца ў Каракуліне. Яны пачалі перапісвацца...

Данка шчыра цешылася, што яе сяброўка знайшла бацьку, але пацiху ёй зайздросціла гэтых цёплых слоў і гэтых лістоў-трохвугольнікаў. І яна надумалася напісаць гэтаму дзядзьку Найдзіну. Ён жа афіцэр, думала, разумны чалавек, дык можа ведае, як знайсці яе бацькоў, можа, бачыў іх у Беластоку, калі гэты горад не быў яшчэ пад акупацыяй...

А 1 лютага 1943 года Дануся атрымала ліст, у якім Найдзін пісаў:

„Товарищ Сьвидерская!

Спасибо за письмо. Я очень рад, что ты являешся подругой Маечкі. Товарищ Сьвидерская, оказать вам помощь в розыске

вялася перапіска з епархіяй у гэтай справе. Урэшце атрымалі згоду на зварот іконы Багародзіцы. Ікона св. Юрыя, маляваная на дрэве, была ў могільнікавай царкве ў Рыбалах да 1965 года, да часу, пакуль зладзеі яе не ўкралі, і дагэтуль не ўдалося знайсці яе.

Могільнікавая царква ў Рыбалах пабудавана паводле праекта інж. А. Лазінскага, праект захаваўся ў парафіяльным архіве. Парафіяльны камітэт работу гэтую даверыў Гардзею Аляксееву, жыхару пасаду Злынка, Чарнігаўскай губ. Пабудова пачалася 25.X.1873 г. і закончылася ў сакавіку 1874 г. Была аплачана сума грашыма 4476 рублёў, апрача дамоўленых 600 фурманак, якія давозілі матэрыял. Служба ў ёй праходзіць у час пахаванняў і на св. Юрыя ў нядзелю пасля Вялікадня, а ад 1892 г. і на Пакрову (14 кастрычніка).

Пасля II сусветнай вайны ў царкве на могілках пачала адбывацца яшчэ служба і на Галавасека (11 верасня). У час гэтых багаслужбаў свенцяцца могілкі.

У 1893 г. у царкве была зменена падлога, з цаглянай на драўляную, дабудавалі прытвор. У 1929 г. змянілі пакрыццё з гонтаў на бляху. У пачатку II

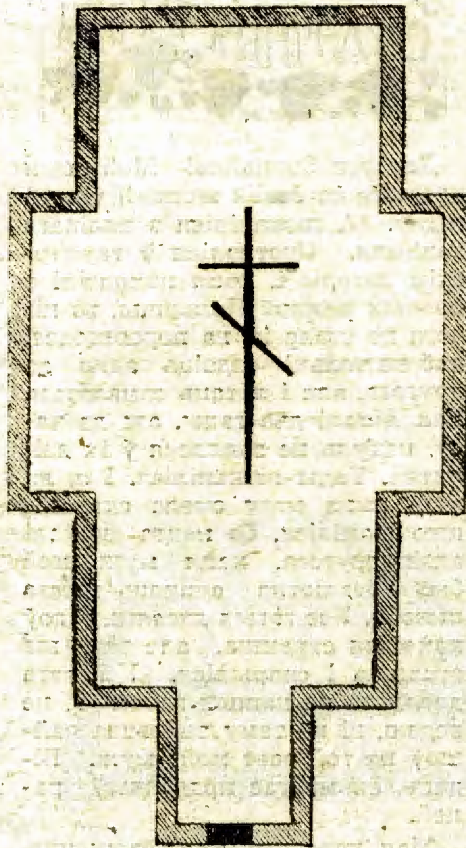

Царква ў разрэзе.
Мал. інж. Б. Ф. Рудкоўскіна.

сусветнай вайны — 25.VI. 1941 г. царква моцна пацярпела, бо недалёка ішлі баі. Рэстаўрыравана ў 60-тыя гады. У 80-тых гадах пamaлявана, з'яўляецца цікавым архітэктурным помнікам.

Р. С.

Малюнак царквы Юрыя Федарука з Рыбалаў, вучня I кл. Бельскага беларускага ліцэя.

(Праціяг са стар. 5)

ВРОЦЛАЎСКАЯ СУСТРЭЧА

У выступленні Сакрата Яновіча ўражанне на аўдыторыю перш за ўсё зрабіла рэзкасць і трапнасць ягоных разважанняў. Быў ён даволі агрэсіўны ў дачыненні да сваіх слухачоў. Як гаворыцца, „праўду-матку рэзаў у вочы“, пералічваючы ўсе тыя шматлікія крыўды, што ў сваім часе палякі прычынілі беларусам. Рабіў ён гэта не ў сухой, навуковападобнай манеры, а пісьменніцку вобразна, падаючы шматлікія цікавыя прыклады з гісторыі і сучаснасці. Зразумела, што падобная агрэсіўнасць, калі б яна была аднабаковаю, магла б толькі спрыяць паўстанню атмасферы недаверу і варожасці. С. Яновіч, аднак, быў аднолькава шчыры ў сваіх выказваннях як у адносінах да палякаў так і да свайго ўласнага народа. Можа, нават быў аж надта крытычны, апавядаючы пра актуальны стан нацыянальнай свядомасці беларусаў, пра стан іх культуры і асветы і гэтак далей. Шчыра кажучы, самакрытычнасць С. Яновіча выдавалася залішняй, нагадвала яна нейкае беларускае самабічаванне перад чужынцамі. У сапраўднасці, менавіта гэткі ягоны падыход да вельмі складаных праблем польска-беларускіх узаемаадносін і да магчымасці ў будучым шчырага польска-беларускага дыялогу з'яўляўся самым моцным і пераканаўчым элементам яго выступлення.

Візіт і выступленні Сакрата Яновіча ў Вроцлаве адлюстроўваюць той выразны рост зацікаўлення ў польскім грамадстве праблемай нацыянальных меншасцей. Гэта, безумоўна, яшчэ адзін малы крок наперад на шляху нараджэння сапраўднага польска-беларускага ўзаемаразумення.

Мікола Іваноў

ПРАЙШЛО 1000 ГАДОЎ

(Праціяг са стар. 6)

1676, Райск — 1578 (спаленая немцамі, новая — з 1972 г.), Рыбалы: Кузьмы і Дзяміна — 1576, св. Юрыя — XIX ст., Сабятына — XVII ст., Сакі — XVIII ст., Саколка — 1837, Самагруд — 1713, Сасіны — 1613, Семяноўка — XVII ст., Сідэрка — XVIII ст., Ставішчы — 1960, Старакорнін: св. Анну — 1632, св. Міхала — 1793, Стрыкі — XVIII ст., Супрасль: св. Іаана Багаслова — XV ст., манастыр — 1500, Сямяцічы — 1431, Такары — 1912, Тапаляны — XVI ст., Тапілец — 1677, Трасцянка — 1673, Тыневічы-Вялікія — XVIII ст., Фасты — XVI ст., Харошча — 1570, Храбалы — 1551, Цехановец — Ушэсця, XIX ст. Цяляцічы — 1629, Чаромха — 1797, Чорная-Вялікая — 1869, Чорная Царкоўная — 1574, Чыжы — 1571, Шчыты — 1785, Юраўляны — XVII ст., Юшкаў Груд — 1909, Ялоўка — 1644, Ячна — 1732.

Цэрквы, якія існавалі ў названых мясцовасцях, але не перажылі бураў часу, не дайшлі да нас: Багушэва — 1574, Беласток: Васкрасенскі сабор — 1912, Бельск: св. Юрыя — 1607, Багаяўленская — 1587, Успенская — 1633, св. Мікалая з манастыром — 1633, Высокамазавецк — 1533, Гадышэва — 1562, Грузкая — XVIII ст., Дзядковіцы — 1872, Драгічын: Раджэственская — XII ст., Троіцкая з манастыром — 1494, Спасаўская з манастыром — 1548, св. Ільі — 1550, Жарнова — 1576, Заблудаў: манастыр — 1567, Завыкі — XVII ст., Кляшчэлі: св. Юрыя — 1561, Кнышын — 1577, Кузніца: манастыр — 1704, Лапы — 1896, Ліпск — 1585, Мельнік: Спаса — XVII ст., Мілейчыцы: св. Мікалая — XV ст., Св. Духа — XIX ст., Нарва: манастыр — 1574, Невадніца — 1320, Патока — 1707, Праневічы — 1578, Ружаны Сток (Красны Сток) — XIX ст., манастыр — 1902, Рыгалаўка — — XVII ст., Саннікі — XV ст., Супрасль: св. Панцелеймона — 1878, св. Мікалая — 1893, св. Ільі — 1901, Сураж: Спаса — 1547, св. Пятра і Паўла — 1561, св. Іаана — XVII ст., Тыкоцін — 1578, Цехановец: св. Юрыя — XIV ст., Фальваркі-Вялікія — XVIII ст., Шудзялава — XIX ст., Ялоўка: св. Аляксандра — XIX ст.

(вв)

вашей мамаши я не могу, в то время я не был в Белостоке и ничего не знаю. Но я уверен, что мама ваша будет жива. Скоро проклятого врага разобьём и вернёмся домой. С приветом — Найдин С. С.“.

Пад рубрыкай „Обратный адрес“ бацька Маечкі ўласнаручна дапісаў на салдацкім трохвугольніку: „Полевая почта 442, часть 509, Найдину С. С.“.

У беражлівых руках Дануты Свідэрскай-Ліпскай да сёння захаваўся гэты вястун змрочнага часу. Колькі слёз яна над ім выплакала! Але з гордасцю паўтарала словы „товарищ Сьвидерская“. Данусі ў 1943 годзе пайшоў ледзь трынаццаты год. Нават сяброўкі крыху насмешліва пачалі звяртацца да яе: „товарищ Сьвидерская“. Ліст гэтага маладога чалавека крыху яе, аднак, абнадзеіў, хаця да перамогі было яшчэ вельмі далёка. У лютым 1943 года толькі што закончылася пераможная Сталінградская бітва, вораг балюча дастаў па зубах і пад Масквою і на поўдні, але ўсё яшчэ быў моцны.

А над Камай стаяла зіма. Халодная і галодная. Дырэктар Самуіл Пеўзнер стараўся як толькі мог, каб неяк абяспечыць сваіх падапечных харчамі, вопраткай і абуткам. Удалося яму раздабыць крыху войлакавых валёнак, якіх, аднак, усім не хапіла.

— Я найперш хадзіла ў мужчынскіх ботах, — кажа Данута Свідэрская. — У іх толькі ніжняя частка была са скуры, а ўсё іншае — палатнянае, бадай з брызенту. На шчасце, гэтыя боты прынамсі на два нумары былі на мяне завялікія. Я найперш бунтавалася, плакала, што не магу хадзіць, але ў мароз высветлілася, што гэта ратунак для мяне. Адна мая сяброўка пашыла мне з тоўстага матэрыялу цёплыя шкарпэткі аж па калені, якія свабодна ўмяшчаліся ў гэтыя велізарныя боты. I так я хадзіла ў школу.

Дзе Беласток над маленькай рэчкай Белай, а дзе невялікі пасёлак Каракуліна над аграмаднай ракою Камай! Тысячы кіламетраў дзеляць гэтыя мясціны. I ўрэшце-рэшт цераз гэтую шматтысячную адлегласць прабіўся ліст ад маці. Данута Свідэрская-Ліпская паказала мне старэнькі шэра-жоўты лісточак.

— Гэта першае пісьмо, якое дайшло ў Каракуліна ад маёй мамы, — паясняе яна і дадае:

— У Каракуліне было тры дзяўчынкі, якія называліся Данкамі — Данута Сянкевіч, Данута Шумінская і я. Самуіл Маркавіч, наш дырэктар, каб неяк нас адрозніць, прыдумаў нам мянушкі. Сянкевічанку назваў Данкай-Чорнай, Шумінскую — Данкай-Сіняй, а мяне — Данкай-Белай. I вось аднойчы... гэта было недзе ў пачатку восені 1944 года, ужо закончыліся канікулы, я пайшла ў пяты ці шосты клас пачатковай школы... памятаю, што Беласток ужо быў вызвалены ад акупантаў, бо з гэтай нагоды ў нашым доме адбыўся ўрачысты мітынг і атрымалі мы лепшы абед... выклікаў мяне да сябе ў кабінет дырэктар Самуіл Маркавіч. Я, вядома, перапалохалася. У адну хвіліну перабрала ў памяці ўсе свае грахі, але нічога, здаецца, не знайшла.

А дырэктар Пеўзнер, высокі, хударлявы чалавек, з касцістым тварам, выразным носам, над якім хаваліся пад густымі бровамі змучаныя, глыбока запаўшыя вочы, сустрэў сваю падапечную, Данку-Белую, з яўнай радасцю.

— Ну, Белачка, мая ты міленькая, віншую цябе! Вось табе ліст ад тваёй мамы! — голас яго дрыжэў ад хвалявання. Данка не ведала, што з ёю ў гэты момант дзеецца. Не змагла стрымаць слёз, якія паплылі па твары. Саромелася плакаць уголас у прысутнасці дырэктара. Яго словы ўсё яшчэ не даходзілі да яе свядомасці.

— Ну, супакойся, — урэшце прамовіў Самуіл Маркавіч. — Твая мама жыве і дома ў цябе, бышцам бы, усё ў парадку... — Ды й сама ты прачытай, хаця ліст гэты не табе накіраваны...

Віктар Рудчык

Этнаграфічнае акенца

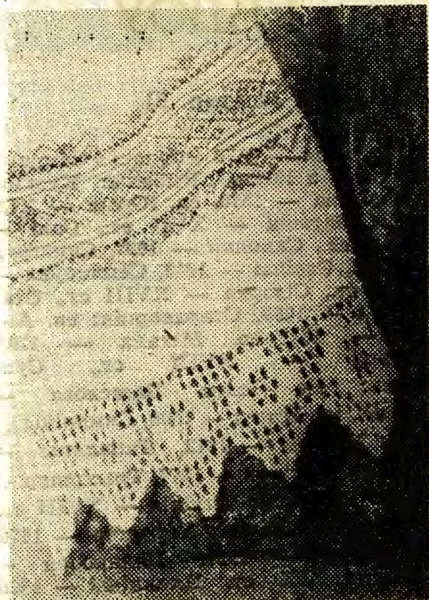

Стары ручнік з саматканага палатна, тканага ў ёлачку (памясцоваму — чынаванага, гэта значыць з перакідной ніткаю). Вышыўка зроблена чорнымі і чырвонымі крыжыкамі. Унізе — карункі ўласнай работы. Ручнік рабіла некалькі дзесяцігоддзяў назад Анастасія Ляшкевіч (ужо не жыве). У школьны музей у Ласінцы перадала ручнік Вера Кананюк з Кавелы.

Фота Я. Чэрнякевіч.

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W nawiązaniu do notatki zamieszczonej w Tygodniku „Niwa" pt. „Szczerbate butelki" z dnia 28 lutego br. Zarząd Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Hajnówce wyjaśnia:

Wszystkie butelki, w które nalewa się mleko, maślankę i śmietanę przed wstawieniem do nalewania przez nalewarkę są sprawdzane przez pracowników galanterii mlecznej. Wyszczerbione lub pęknięte butelki są wycofowane, gdyż przy kapslowaniu ulegają zbiciu przez maszynę kapslującą.

W odróżnieniu od innych napoi kapslowanych kapslem metalowym nasze produkty płynne są kapslowane folią aluminiową, miękką, pod którą można wyczuć uszkodzenie butelek.

Poza tym nasze butelki, szczególnie 1-litrowe mogą być wykorzystywane w gospodarstwie domowym do innych celów i mogą ulec wyszczerbieniu w domu konsumentów.

Pomimo to, wyda się polecenie konwojentom, aby ze sklepów zabierano butelki wyszczerbione i w naszym zakładzie będziemy je spisywali w koszta w ramach ubytków naturalnych.

Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Hajnówce
V-ce Prezes Zarządu
d/s Handlu i Skupu
inż. Jan Charytoniuk

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Мой сын пражыў са сваёй жонкай ужо 9 гадоў. А пажаніліся з вялікага кахання. Сустрэліся ў гарцэрскім лагеры і, хаця паходзілі з розных канцоў Польшчы, то нічога не стала ім на перашкодзе, каб не толькі ездзіць адно да другога, але і лётаць самалётам. Так лёталі два гады, аж да часу, пакуль не завялося ў іх дзіцятка. Тады пажаніліся. І я, як маці сына магу смела сказаць, што жаніліся, бо надта кахалі адзін другога, хаця муж мой быў абсалютна супроць гэтага шлюбу. Усе гэтыя дзевяць гадоў кахаліся страшна, але так жа страшна і сварыліся. Усё гэта дзеялася на нашых вачах і не ведаю, ці не таму заўчасна пайшоў на той свет мой муж. Відаць, ён многае прадбачыў раней.

Мая нявестка, калі сварыцца, становіцца страшнай. Забываецца аб усім на свеце, няма для яе ніякіх аўтарытэтаў ды і брыдкіх слоў не шкадуе. А ганарыцца ж вышэйшай адукацыяй! Колькі я пачула крыўдных слоў у свой адрас, хаця дала ім усё што магла: і хату, і машыну, і мэблю!.. Часамі мяне здзіўляе, як можна жыць менавіта так?! Мне ж здаецца, што калі хтосьці кагосьці кахае, то перш за ўсё павінен мець да яго вялікую дозу пашаны. У нас у хаце было так, што і я і мой муж, калі нават пасправаліся, то заўсёды лічыліся са словамі, не кідалі іх на вецер, толькі дзеля таго, каб прычыніць некаму боль.

І вось нядаўна я даведалася, што мая нявестка ізноў спадзяецца дзіцяці. А столькі было размоў пра развод. Казала, што няхай толькі падгадуе першага сыночка, то напэўна вернецца назад да бацькоў. Колькі разоў выязджала да іх, не сказаўшы ні слова, а мы бегалі па суседзях і знаёмых і распытвалі. Колькі мы перажылі і якая гэта была для нас кампраматацыя — ніколі ёй нават у галаву не прыйшло. Так мы бегалі і шукалі, а людзі смяяліся. І я ўсё думала, што яны разам — толькі часова. А тут даведваюся аб другім дзіцяці. Значыцца, мяркуюць усё ж-такі жыць разам... І так я часамі задумваюся, як жа ж можна жыць яшчэ супольна пасля ўсёй тае гразі, якую яны вылілі адзін на другога? І не падумай, Сэрцайка, што я тут бачу толькі заганы сваёй нявесткі. Сын мой мае таксама вельмі нялёгкі характар, аднак ніколі не ўжывае брыдкіх слоў, хаця парою можа яе моцна ўзяць за руку. Так, што не ведаю, ці развакны былі іхні крок, маю тут на думцы другое дзіця. А як ты думаеш, Сэрцайка?

Тамара

Тамара! Разумею твой непакой. Але можа нешта ў іхнім жыцці ў апошні час змянілася? Калі рашыліся мець другое дзіця, то, значыцца, плануюць заставацца разам. І тут ёсць якраз адпаведны момант, каб дапамагчы ім. Разумная маці наогул ганіць сваё дзіця, а не нявестку ці зяця. Але (разумею цябе) і бароніць жа перш за ўсё сваё дзіця! Найважнейшае тут тое, што яны кахаюцца. Часамі пачуццё можа перамагчы ўсе цяжкасці і нягоды. Акажы ім крыху больш сэрца, дай крыху цяпла той нялюбай нявестцы, пагавары з ёй шчыра. Можа, яшчэ не ўсё страчана ў іх супольным жыцці, можа дзіцятка тое — гэта адзіная надзея на выратаванне ў суме не надта трывалай сям'і.

Сэрцайка

ПОЛЬСКА-БЕЛАРУСКІ ПАЦАЛУНАК

Аднаго разу на бельскім вакзале стаялі дзве жанчыны, якія, чакаючы цягніка ў Чаромху, гаварылі па-беларуску.

— Ведаеш, Люба, маю дачку хоча ўзяць палак з Боцькаў, — гаварыла адна з іх.

— А ты ўжо думаеш, што гэта кепска! — запярэчыла ёй другая.

Тут падыйшла да іх трэцяя жанчына, якая загаварыла да іх па-польску:

— Каханыя вы мае, чаго вы хочаце? Гэта ж будзе ў маладой пары цудоўна: адзін пацалунак па-польску, адзін па-беларуску...

Аўрора

ХТО ШУКАЕ БЕЛАРУСКІЯ КНІЖКІ?

Час ад часу чытаю я ў „Ніве", што нехта шукае беларускія кніжкі, бо ж вядома, як цяжка дастаць іх у нас. А я маю трохі беларускіх кніжак, якія магу прадаць. Гэта: два тамы „Гісторыі беларускай савецкай літаратуры", два тамы „Анталогіі беларускага апавядання", „Аўтабіяграфіі беларускіх пісьменнікаў", „Гісторыя беларускай дакастрычніцкай літаратуры".

Пятро Гіпшт, Гайнаўка, вул. 1 Мая 28/27.

З ЛІТОЎСКАЙ КУХНІ

БУЛЬБА З ГРЫБАМІ

На 12 аднолькавых бульбін сярэдняй велічыні патрэбна 1 цыбуля, 10 зярнят перцу, 1 яйка, 1/2 шклянкі цёртай булкі, 200 г сушаных грыбоў, 2 лыжкі тлушчу, соль.

Памытую бульбу абабраць, спаласнуць, зрэзаць вярхі і выразаць лыжачкай ці нажом ямкі, пакідаючы сценкі таўшчыні 1 см. У сярэдзіну палажыць грыбны фарш і прыкрыць зрэзанымі кавалкамі. Фаршыраваную бульбу палажыць у брытфанну, паліць тлушчам і пячы ў духоўцы.

Падрыхтоўка фаршу: сушаныя грыбы зварыць, прапусціць праз машынку, дадаць пасечаную і падсмажаную цыбулю, змелены перац, яйка і соль. Бульбу падаваць, палітую растопленым маслам са смятанай або грыбным соусам.

ЯЛАВІЧЫНА ПА-ЖМУДСКУ

На паўкілаграма ялавічыны трэба ўзяць паўлітра сыроваткі, 100 г масла або маргарыну, 2 вялікія зубкі часнаку, 2 морквы, 2 лыжкі алею, паўлыжачкі цукру, лаўровы лісток, перац, соль, паўшклянкі булёну, 1 лыжачку мукі, шклянку смятаны. Апрача таго: 3 кіслыя яблыкі, фасолю, лыжачку кмену.

Мяса на працягу некалькіх гадзін мачыць у сыроватцы. Пасля выняць яго, абсушыць, перарэзаць напалавіну і дакладна збіць драўляным малатком. Пасля гэтага нацерці алеем, сцертым на тарцы часнаком, пасыпаць перцам, цукрам і соллю. Запраўленае мяса парэзаць на прадаўгаватыя кавалкі, палажыць іх у каструльку, дадаць тлушч, заліць булёнам ці вадою, дадаць нарэзаную скрылёчкамі моркву і тушыць, шчыльна накрыўшы, пакуль мяса не стане мяккім. У канцы тушэння дадаць смятану з мукой, усё перамяшаць і закіпяціць.

Фасолю памыць. Цэлую ноч мачыць у кіпячонай вадзе і ў той жа вадзе, у якой мачылася, зварыць яе. Яблыкі памыць, абабраць, парэзаць скрылёчкамі і перамяшаць з варанай фасоляй. Пасаліць па смаку, пасыпаць кменам і падаваць да ялавічыны.

Гаспадыня

СОННІК

121

Цэнтнер чаго-небудзь — перад табой цяжкае заданне, абавязкі.
Цэны, спісак іх — непрыемныя звесткі.
Цэп — благія жонка або муж.
Цэх на заводзе — шмат цяжкасцей і працы.
Цюлень (фока) — няўдача.
Цюль — у цябе будуць паклоннікі, адкрыеш дробныя таямніцы.
Цюльпаны — лёгкадумнасць; рваць — расчараванне; атрымаць — у цябе дурны сябра.
Цяжкаатлет — заблытаешся ў непрыемную справу.

Ч

Чабан (авечы пастух) — асцярожнасць у розных справах і пачынаннях.
Чабор нюхаць — турботы і засмучанні.
Чайка — будзь стрыманым і дажывеш да глыбокай старасці.
Чакаць — даб'ешся свайго.
Чамадан поўны — трэба жыць ашчадна; пусты — грошы.
Чапец — спакойнае сямейнае жыццё.
Чапля — атрымаеш дапамогу.
Чара, піць з яе — сум і турботы, залатая — будзь памяркоўны ў піцці спіртнога, шчасце і доўгае жыццё; пабіць — варожасць.
Чараваць — сцеражыся ашуканцаў.
Чаравікі новыя — прыемныя звесткі; цесныя — цяжкае жыццё; зношаныя — цябе пакрыўдзяць; купляць — перад табой падарожжа; чысціць — каханне, ладзіць добрых ўчынкі; даваць — затраты.
Чарапаха — ціхія радасці.
Чараўнік, чараўніца — небяспечны працаўнік.
Чарніла — цяжкая праца і турботы.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Удзельніцы дэкламатарскага конкурсу

Юліта Баршчэўская, вучаніца 2 класа з Трасцянкі.

Аліна Іванюк, вучаніца 7 класа з Крыўца.

Гражына Трафімюк, вучаніца 8 класа з Трасцянкі.

Фота Я. Чэрнякевіч.

ВАСІЛЬ ХОМЧАНКА
АПАВЯДАННІ ПРА СЯРГЕЙКУ

ДЗЕДАВЫ КАЗКІ

Сяргейка вельмі любіць казкі слухаць. Прыстае да дзеда: раскажы ды раскажы яму казку. Дзед адну расказаў, другую, а яму ўсё мала.

— Дзе ж я набяруся табе столькі казак? Усе расказаў, што ведаў.

— З рота свайго.

І ўгаворыць дзеда.

— Ну дык слухай, — пачынае дзед. — Жыла-была ўнучка Маша. Пайшла яна неяк да бабулі ў госці. Ідзе па лесе, песенькі спявае. А насустрач ёй — воўк. Шэры, ікласты, галодны. „Маша, Маша, я цябе з'ем", — кажа воўк.

— Стой, дзед, — спыняе яго Сяргейка. — Я зараз стрэльбу вазьму. Ваўка напужаю.

Сяргейка прыносіць з другога пакоя сваю стрэльбу, кладзе яе на калені.

— А Маша ваўку і гаворыць: „Заўтра, воўча, з'ясі мяне, заўтра. А зараз хутчэй уцякай. Вунь паляўнічыя са стрэльбамі і сабакамі едуць. Чуеш, колы стракацяць?" Воўк прыслухаўся, пачуў стук і ўцёк. А то не паляўнічыя ехалі, а дзяцел па дрэве стукаў.

— Добра ашукала, — смяецца Сяргейка. — А далей што?

— А далей Мішка крывалапы сустрэў Машу і — цап! — яе за руку. „Што нясеш? Можа, мёд?" — пытае.

Сяргейка просіць дзеда, каб ён памаўчаў, прыкладвае да пляча стрэльбу, націскае кручок і крычыць:

— Бах! Забіў мядзведзя.

— А навошта? — дзівіцца дзед. — Мішка ж добры.

— Добры? Ну тады я назад стрэлю.

І зноў ляскае курком.

— Бах! Усё. Мядзведзь зноў жывы.

Дзед расказвае, як Маша прывяла касалапага Мішку да бабулі, як мядзведзь нанасіў з лесу дроў, выпаліў у печы, Машу дамоў праводзіў. І казка скончылася.

— Яшчэ адну казку. Ну, дзядуля...

— Усё, позна ўжо. Спаць трэба.

Дзед вядзе Сяргейку ў спальню, укладвае спаць і на сон спявае песеньку.

— Песню не трэба. Лепш казку. Толькі не страшную.

— Заўтра.

— Пра зайчыка-пабягайчыка, дзядуля... Добра?

— Добра, добра. Спі, а то прыйдзе той Мішка-мядзведзь і скажа: „Непарадак! Дзевяць гадзін вечара, а Сяргейка не спіць".

Сяргейка сцішваецца, а потым гаворыць:

— А ў мядзведзя гадзінніка няма. Вось.

Дзед смяецца, расказвае яшчэ адну казку, на гэты раз пра зайку, і Сяргейка засынае.

БЕГЛА МЫШКА

Казку пра мышку Сяргейка расказвае разам з дзедам. Вось так:

— Жылі-былі, — пачынае дзед.

— Дзед і баба, — падхоплівае Сяргейка.

— Была ў іх...

— Курачка рабка.

— Знесла курачка...

— Яечка, — гаворыць Сяргейка.

Гэтую казку вы ўсе добра ведаеце. А калі хто забыў, то напомнім. Тое яечка, што знесла рабая курачка, у дзеда з бабаю доўга не паляжала. Бегла шэрая мышка, махнула хвосцікам і скаціла яго з лавы. Яечка разбілася. Заплакалі дзед і баба ад жалю. А курка ім кажа: „Не плач, дзед, не плач, баба. Знясу вам яечка другое, ды не простае, а залатое."

Вельмі любіць Сяргейка гэтую казку.

Аднойчы дзед купіў у магазіне дзесятак яек, прынёс іх дамоў і паклаў у кухні на стол. Сяргейка ўбачыў яйкі і сам, без дзеда, пачаў расказваць казку:

— Жылі-былі дзед і баба. Была ў іх курачка рабка. Так, дзед?

— Так, унучак.

— Знесла курачка яечка. Вось гэтае. Знесла другое... — Сяргейка адклаў убок яшчэ адно яечка. Далей лічыць ён не ўмеў і сказаў: — Знесла многа, многа, многа яек. А тут бегла мышка...

Сяргейка растапырыў паль-

(Працяг на стар. 10)

ЕЯСНА

Прыбег прамень,
ад сонца ясны веснік,
І абвясціў людзям:
вясна ідзе!
Выходжу я сустрэць
красуню песняй
І прывітаць той песняю
людзей.
Красуй, вясна,
як і мая Радзіма!
Вясёлкаю стаіш ты уваччу. —
З табой і для цябе я
жыць хачу.

Язэп Пушча

ЖАЎРУК

Ледзь вясною ў паветры
запахла,
і ледзь сонца ўзнялося
ўгару, —
з першым ветру паўднёвага
ўзмахам
прыляцеў нецярплівы жаўрук.

Толькі досвітку золак затлее
Першай руннэю спадзе
на раллю —
серабрыстыя, звонкія трэлі
жаўрукі на загоны
пральюць.

І араты выходзіць аглядваць
неадталыя скібы зямлі:
сэрца сціcне вясняная радасць,
на руках засвярбяць мазалі.

В. Таўлай

Ніл Гілевіч

ВІТАЮ ВЯСНУ

Мне сягоння роўна сем,
Я ўжо не малая:
На грудзях — глядзіце ўсе —
Зорачка палае!

Я іду, а вокан шкло
Зіхаціць прыветна.
Горад сонцам заліло.
Цёпла. Чыста. Светла.

Ад зялёных ліп наўкол
Водар-пах разліты,
Я махаю ім рукой:
— Добры дзень вам, ліпы!

Кветкі весела глядзяць,
Разамкнуўшы вейкі.
І я рада прывітаць:
— Добры дзень вам, кветкі!

Птушкі свішчуць там і тут,
Пырхаюць пяюшкі.
Ім таксама мой салют:
— Добры дзень вам, птушкі!

Добры дзень, вясна-красна,
Як ты люба ўсім нам!
Прыгажэй цябе няма,
Слаўная часіна!

ШПАК

Ён цяжкі шлях пераадолеў,
Пакуль вярнуўся ў родны край.
Затое вось яно — раздолле:
Жыві ды ў радасці спявай!

Смяецца сонца. Дзень прыгожы.
А шпак ля доміка свайго
Сядзіць і кліча ўсіх прахожых
Паслухаць песеньку яго.

Ідуць дарослыя і дзеці,
І кожны чуе гучны спеў:
— Глядзіце ўсе, усе глядзіце:
Вясна прыйшла! Я прыляцеў!

Малюнкі школьнікаў

„Дождж па дарозе ў школу“. Малюнак Элі Каролька, вучаніцы трэцяга класа з Барысаўкі.

Вясёлы куточак

— Ваш сабака з'еў маю курку, — скаржыцца сусед суседу.

— Ой, добра, што вы мне пра гэта сказалі. Не трэба будзе даваць яму вячэры, — адказвае сусед.

* ✻ *

— Тата, я сёння зарабіў 15 злотых.

— Як? — дзівіцца тата.

— Замест паехаць аўтобусам пабег пешшу.

— Але ж ты дурны. Трэба было не замест аўтобуса пабегчы, а замест таксі. Тады зарабіў бы больш.

* ✻ *

Павел хоча паясніць свайму брату, што такое люстра.

— Ну, куды ты глядзіш, калі хочаш ведаць, ці чыста ты памыўся?

— На ручнік...

* ✻ *

— Ганка, чаму ты сёння ўжо другі раз падлогу мыеш?

— Бо ў наступную суботу ў мяне часу не будзе.

* ✻ *

— Ты памыляешся, гаворачы, што гук хутчэй даходзіць, чым святло, — гаворыць Пеця малодшаму брату.

— Не памыляюся, — адказвае той. — Магу табе даказаць. Глядзі, як уключыш тэлевізар — спачатку пачуеш голас, а потым толькі паявіцца нешта на экране.

Пазнаёмімся

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 8, кв. 102. Анфіса Карпейчык. 3 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Р. Люксембург, 90-А, кв. 2. Аня Сакольчык. 3 клас.

* ✻ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 176, кв. 75. Таня Старавойтава.

* ✻ *

БССР, 220036, Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 3-А, кв. 134. Наташа Дзем'яновіч. 3 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Хмялеўскага, 20, кв. 3. Люда Акуліч. 5 клас.

* ✻ *

БССР, 220035, г. Мінск-35, вул. Заслаўская, 17, кв. 113. Андрэй Лявончык. 3 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 96, кв. 22. Павел Бачарнікаў. 7 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 23, кв. 27. Сяргей Сабаленка. 7 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 6, кв. 28. Павел Філіповіч. 2 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 9, к. 2, кв. 31. Лада Баравец. 5 клас.

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 8 кв. 29. Руслан Шпілеўскі. 4 клас.

АПАВЯДАННІ ПРА СЯРГЕЙКУ

(Працяг са стар. 9)

чыкі, і яны пабеглі, як мышыныя ножкі, па стале.

— Бегла мышка, — паўтарыў Сяргейка і зірнуў на дзеда, — махнула хвосцікам. Вось так. — I Сяргейка штурхнуў яйка пальчыкам. — А яечка — бух.

Яйка скацілася са стала і разбілася.

— Ты што ж гэта робіш? — строга спытаў дзед.

— Гэта не Сяргейка, гэта мышка сваім хвосцікам.

Хлопчык падбег да дзеда, абняў за калені і пачаў расказваць казку далей:

— Не плач, дзед, не плач, баба, знясе вам курачка яечка другое, не простае, а... якое, дзядуля?

— Залатое, — сказаў дзед і падхапіў унука на рукі.

Слаўныя людзі Беларусі

КЛІМ СМАЛЯЦІЧ

Равеснік Полацка, магутны Смаленск — старажытны горад беларускага племя крывічоў — славіўся сваёй веліччу і заможнасцю. Ён рана стаў сталіцай вялікага і моцнага Смаленскага княства. Багацеў і рос горад не толькі дзякуючы працавітасці рамеснікаў і сялян, але і расторопнасці купцоў. На абшары, дзе прасціралася Смаленскае княства, бяруць пачатак вялікія рэкі Волга, Днепр, Дзвіна, Ловаць. Па іх плылі ў розныя блізкія і далёкія гарады і краіны смаленскія купцы, імі прыбывалі ў Смаленск „госці“. Тады „гасцямі“ называлі чужаземных купцоў. Адтуль і павяліся ў нас назвы: „гасцінец“ — шлях, па якім ездзяць чужаземныя купцы, і „гасцінец“ — рэч, набытая ў іх, цяпер „гасцінцам“ мы называем атрыманы ад каго-небудзь падарунак. У Смаленск „госці“ прыбывалі па Волзе — з краін Сярэдняй Азіі, па Дняпры — з берагоў Чорнага мора і Візантыі, па Дзвіне і Ловаці — з Заходняй Еўропы. Прыязджалі яны таксама „гасцінцамі“ з Польшчы, Нямеччыны, Венгрыі і іншых краін. На смаленскіх кірмашах можна было набыць тавары з розных бакоў свету, а на вуліцах чуліся чужаземныя мовы.

Горад разрастаўся і мацнеў. Дзякуючы стараннням будаўнікоў акружалі яго магутныя сцены і вежы. У ім красаваліся княжацкія харомы, купецкія дамы, узвышаліся купалы прыгожых цэркваў. Штораніцы многа малых смалян спяшалася ў манастырскія школкі і пільна вучыліся чытаць, пісаць, рахаваць, бо без таго ні купцом, ні рамеснікам аніяк стаць нельга было.

Хадзіў у такую ж школку і хлопчык Клім. Сярод сваіх аднагодкаў ён вылучаўся пільнасцю ў навуцы і замілаваннем да чытання. Калі падрос, стаў дапамагаць настаўнікам-манахам перапісваць кнігі. Затым пастрыгся ў манахі, і ў манастырскай школцы навучаў дзяцей грамаце. У вольны час заглыбляўся ў вывучэнні твораў старажытных пісьменнікаў. Свае думкі, разважанні і спасцярогі выказваў не толькі ў размовах і пропаведзях, але таксама на пісьме. Падпісваўся ён — Клім Смаляціч, гэта значыць — Клім са Смаленска.

Смаляціч заклікаў суродзічаў да працавітага жыцця, скромных паводзін і сваёй асобай даваў прыклад іншым. „Замест дамоў, і вёсак, і пасекаў, і поля, нявольнікаў і парабкаў — у мяне чатыры локці зямлі на магілу сабе“, — пісаў. Ён заахвочваў людзей вучыцца і разважаць, каб спасцігнуць, як на свеце ўсё „існуе, кіруецца і ўдасканальваецца“.

У летапісе гаворыцца, што Клім Смаляціч „быў такім адукаваным і мудрым чалавекам, якога не бывала на Русі; ён быў начытаны, меў настаўніцкі талент, валодаў вялікімі ведамі, склаў і запісаў многа твораў“. Яго ў 1147 годзе абралі мітрапалітам кіеўскім і ўсяе Русі і ён шмат год узначальваў праваслаўную царкву ва Усходняй Славяншчыне. Руссю тады называлі цяперашнія беларускую, рускую і ўкраінскую землі, або інакш — Усходнюю Славяншчыну.

Гады нараджэння і смерці Кліма Смаляціча невядомыя. Ён быў сучаснікам Ефрасінні Полацкай і Кірылы Тураўскага. Глыбокая адукаванасць гэтых трох выдатных беларусаў красамоўна сведчыць пра высокі ўзровень асветы і культуры на беларускіх землях у тыя часы.

Мікалай Гайдук

ЗАГАДКІ

пра з'явы прыроды

1. Мяне рэжуць, мяне б'юць, а я за гэта не злуюся, яшчэ лепшай станаўлюся.

2. Еду, еду на сівым дзеду, сухалінай паганяю, на смерць паглядаю.

3. Крыкнуў вол на сто гор, на сто рэчак, на сто печак, на сто цагляных каміноў.

4. Ляціць без крыл, бяжыць без ног.

Адгадкі: Глеба. Лодка на рэчцы. Гром. Хмара.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Замалюй палі, азначаныя кропкамі. Што выйшла?

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok. ul. Wesołowskiego 1 „Зорка“.

Piątek 22 IV — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiadomości. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Pies Kantor w akcji" (2) — serial krym. prod. węg. 11.25 Domator. 11.45 O jesieni życia inaczej. 11.55 Antena. 12.00 J. pol. kl. VIII. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mieszkać. 17.50 Telemost: Warszawa—Moskwa cz. I. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „To tylko rock" — film fab. prod. pol. 21.35 Telemost: Warszawa—Moskwa cz. II. 22.40 DT. 23.05 „Andrzej Żuławski".

Sobota 23 IV — 7.25 TTR — s. IV Fiz. 7.55 TTR — s. IV Prod. rośl. 8.25 Tydzień na działce. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „Szagma albo zaginione światy" (9). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Zdrowie. 12.10 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Klejnoty Adriatyku" (1). 12.50 W świecie ciszy. 13.20 Reportaż z przeszłości — Konstytucja marcowa. 14.45 Telewizja prowincja. 15.15 Los. D. Lotka. 15.25 Antologia dramatu powszechnego: M. Gorki — „Mieszczanie". 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Mistrz rewolweru" — film fab. prod. USA. 21.50 Tydzień w polityce. 22.00 Tel. Przegląd Sportowy. 22.30 Hit '88 — Maryla Rodowicz. 23.15 DT. 23.25 Literatura i Eros: „Lulu" — film prod. wł.-franc.-RFN-owskiej.

Niedziela 24 IV — 7.20 Pr. dnia. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Goście" (9). 10.30 DT. 10.35 „Osobliwości przyrody" — film jap. 11.05 Siedem anten. 11.35 Kraj za miastem. 12.05 Koncert Życzeń. 12.50 Wygraj szansę! (1). 13.20 Wokół Chopina — Dzieci Warszawy i Moskwy. 14.20 Wygraj szansę! (2). 14.50 Prezydenci — John Tyler. 15.20 Tel. film dok. „Hattusas". 15.50 Wygraj szansę! (3). 16.25 O czym się mówi... w Moskwie. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport — I liga żużlowa. 18.10 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Tysiącletnia pszczoła" (3) — serial czech. 21.00 Sportowa Niedziela. 21.30 Siedem dni na świecie. 21.40 Sąsiedzi — wid. muz. 22.10 Tel. film dok. Portrety — „Dunikowski". 23.15 DT.

Poniedziałek 25 IV — 13.30 TTR — s. II Nasze spotkania. 14.00 TTR — s. II Mat. 15.20 Powt. przed maturą: Ściąga z matmy. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Klub Zdobywców Oceanów „Latający Holender" oraz film z serii „Wszystkie żagle w górę" (15). 17.15 Teleexpress. 17.30 Do zobaczenia. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Iwan Turgieniew — „Wiosenne wody". 21.30 Tel. film dok. „Posiałem zieloną rutę". 21.55 Wokół wielkiej sceny — mag. operowy. 22.40 DT. 23.05 J. niem

Wtorek 26 IV — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Udane życie" — serial austral. 11.55 Domator. 12.00 J. pol. kl. IV. 12.50 J. pol. kl. III lic. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 15.50 Kim być? — pr. dla maturzystów. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Gazeta rolnicza. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Kram. 19.30 Dziennik. 20.00 „Udane życie" (4 — ost.) — serial austral. 21.35 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 22.00 Sprawa dla reportera. 22.40 DT. 23.05 J. ang.

Środa 27 IV — 8.10 Geogr. kl. V. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Recepta na miłość" — komedia obycz. prod. CSRS. 11.15 Domator. 11.50 Antena. 12.00 Biol. z higieną, kl. VI. 12.50 J. pol. kl. III lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 15.40 NURT. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Tik-Tak. 16.55 Mecz Polska — RFN w piłce nożnej, drużyny olimpijskie. Ok. 17.45 Teleexpress (w przerwie meczu). 18.50 Dobranoc. 19.00 Kalejdoskop. 19.30 Dziennik. 20.00 Zwierciadło czasu: „Próba wierności" — dramat prod. radz. 21.35 Pr. rozr. 21.55 Klub Międzynarodowy. 22.25 Felieton filmowy. 22.40 DT. 23.05 J. ros.

Czwartek 28 IV — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.00 Geogr. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Doktorek" (1) — serial sensac. franc. 11.10 Domator. 11.50 Kalendarz hist. 12.00 J. pol. kl. V. 12.50 J. pol. kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. IV Prod. zwierz. 14.00 TTR — s. IV Hist. 15.20 Powt. przed maturą: J. ang. 16.00 Roln. film oświatowy — „Praca hodowlana nad trzodą chlewną". 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie" (18) — serial anim. franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport — I liga żużlowa Stal Gorzów — Unia Leszno. 18.30 Rzemieślnicy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.00 „Doktorek" (1) — serial franc. 20.55 Pegaz. 21.35 Twarzą w twarz. 21.55 Pr. rozr. 22.10 Wódko, pozwól żyć. 22.40 DT. 23.05 J. franc.

Bielsk Podl. Pegy Sue wyszła za mąż — USA 24—29 IV. Czy leci z nami pilot — USA 30 IV—2 V.
Czeremcha Bal — fr. 27. Dolina szczęścia — pol. 30 IV—1 V.
Czyże Aria dla atlety — czes. 27 IV—1 V.
Hajnówka Bajki Bolka i Lolka — pol. 25—26 IV. Odyseja — czes. 27—30 IV.
Michałowo Serdeczne pozdrowienia z ziemi — czes. 25—28 IV. Więzień Brubaker — USA 29 IV—1 V.
Mielnik Ucieczka w noc — USA 25—28 IV. Tajemniczy Budda — chiń. 30 IV—1 V.
Milejczyce Szarada — pol. 25 IV—1 V.
Nurzec Enklawa — NRD. Rycerz szklanego ekranu — węg. 27 IV—1 V
Orla Misja specjalna — pol. 27 IV—1 V.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы. імянiны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**24**	**11**	**Аляксандра, Грыгора**	**Анціпа, Марціяна**	**4.19-18.50**	**10.16-2.11**
панядзелак	25	12	Яраслава, Марка	Васіля, Давыда	4.17-18.52	11.31-2.27
аўторак	26	13	Марцэліны, Мажэны	Артамона, Крыскента	4.15-18.54	12.44-2.40
серада	27	14	Тэафіля, Зыты	Марціна, Антона	4.13-18.55	13.55-2.50
чацвер	28	15	Паўла, Валерыі	Трафіма, Анастассі	4.11-18.57	15.07-2.59
пятніца	29	16	Пятра, Роберта	Ірыны, Нікі, Галіны	4.09-18.59	16.20-3.08
субота	30	17	Мар'яна, Кацярыны	Сымона, Адрыяна	4.07-19.00	17.36-3.17

ГАДАВІНЫ

190 гадоў таму назад

26.4. 1798 г. нар. французскі жывапісец Эжэн Дэлакруа (пам. 13.8. 1863 г.), найбольш вядомыя карціны: „Данте і Віргілій" (1822), „Разня на Хіясе" (1824), „Свабода, якая вядзе народ" (1830), „Паляванне на львоў у Марока" (1854), партрэт Ф. Шапэна і інш.

105 гадоў таму назад

30.4.1883 г. нар. чэшскі пісьменнік Яраслаў Гашак (пам. 3.1.1923 г.) — аўтар апавяданняў, рамана пра ўдалага ваяку Швейка.

55 гадоў таму назад

25.4.1933 г. нар. беларускі жывапісец Міхась Навіцкі (пам. 28.11.1979 г.), найбольш папулярныя карціны: „Год сорак другі" (1962), „Студзень", „Адліга" (абедзве ў 1963), „Снегапад", „Жураўлі" (абедзве ў 1969), „Світанне" (1972) і інш.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас: Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1434. Д-р Сяргей Якаўлеў (Зялёная Гара) — 2000 зл.
1435. Іван Галёнка (Пасечнікі-Вялікія) — 2400 зл.
1436. Сяргей Аксенцюк (Гайнаўка) — 500 зл.
1437. Работнікі Гайн. прадпр. лясных машын — 6500 зл.
1438. Самаўправа жыхароў в. Міхнаўка — 5000 зл.
1439. Самаўправа жыхароў в. Ляшукі — 10000 зл.
1440. Самаўправа жыхароў в. Плянта — 2000 зл.
1441. Самаўправа жыхароў в. Семяноўка — 10000 зл.
1442. Самаўправа жыхароў в. Альхоўка — 15000 зл.
1443. Самаўправа жыхароў в. Ахрымы — 2000 зл.
1444. Самаўправа жыхароў в. Масева II — 3000 зл.
1445. Самаўправа жыхароў в. Лясная — 1000 зл.
1446. Анна Артэмюк (Парцава) — 1200 зл.
1447. Іван Козяк (Беласток) — 1200 зл.
1448. Вольга Троц (Беласток) — 1200 зл.
1449. Уладзімір Троц (Беласток) — 1200 зл.
1450. Соф'я Масілевіч (Гайнаўка) — 500 зл.
1451. Рычард Масілевіч (Гайнаўка) — 500 зл.
1452. Марыя Леанюк (Грабавец) — 500 зл.
1453. Ірына Рушчык (Гайнаўка) — 500 зл.
1454. 63 вучняў пачатковай школы ў Грабаўцы — 6300 зл.
1455. Жыхары в. Старына (20 чал.) — 1350 зл.
1456. Міхал Джэга (Ягаднікі) — 500 зл.
1457. 26 жыхароў в. Ягаднікі — 3870 зл.
1458. Уладзімір Іванюк (Грабавец) — 500 зл.
1459. 8 работнікаў Гмінный управы ў Дубічах-Царк. — 1600 зл.
1460. 9 жыхароў в. Дубічы-Царк. — 1008 зл.
1461. 9 жыхароў в. Вітава — 848 зл.
1462. 3 жыхары в. Доўгі Брод — 353 зл.
1463. 13 жыхароў в. Стары Корнін — 1300 зл.
1464. 7 жыхароў в. Рутка — 800 зл.
1465. Жыхары в. Існок — 200 зл.
1466. 10 жыхароў в. Тафілаўцы — 740 зл.
1467. 11 солтысаў гміны Дубічы-Царк. — 1200 зл.
1468. Іван Сурэль (Ягаднікі) — 500 зл.
1469. Рыгор Рута (Грабавец) — 500 зл.
1470. Іван Хмель (Елянка) — 500 зл.
1471. Работнікі Гайнаўскага дома культуры — 38800 зл.
1472. Вучнёўскае самакіраванне Бельскага беларускага ліцэя — 38800 зл.
1473. Пачатковая школа ў Малінніках — 2000 зл.
1474. Міхал Панфілюк (Нараўка) — 6000 зл.
1475. Фёдар Амельяновіч (Варшава) — 3000 зл.
1476. Самаўправа в. Масева I — 5000 зл.
1477. Белавежскі нацыянальны парк — 5000 зл.
1478. Іван Хіліманюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
1479. Узносы сялян у Гайнаўскім кааператыўным банку — 1000 зл.
1480. Анна і Міхал Карэтка (Масева I) — 533 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

М. Хмялеўскі пра Віктара Антанюка з вёскі Злотнікі, члена ЦК ПАРП, і пра канферэнцыю аддзела БГКТ у Гайнаўцы ● Барскі аб „напыняліспе" ● В. Мартыненка пра свядомыя песні Сяржука ● Літаратурная старонка: В. Петручук пра аўтараў без традыцый і Ж. Дубок пра Гродзеншчыну літаратурную ● Ян Чыквін пра конкурс дэкламатараў у Бельску ● Андрэй Гаўрылюк пра свой юбілей ● Міра Лукша пра тое, як дзяўчына здурэла ● М. Лук'янюк пра бутэлькі, якія прадаваў „Зорка" ● Пастаянныя рубрыкі.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
— osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
— osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.
Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 625 /88 r Nakład 5 000 egz. E-2.

РАСТЛУМАЧЫЛА

Вясковай вуліцай ідзе праезджы чалавек. Сустрэў маленькую дзяўчынку:

— Як мне прайсці да Дома культуры? — пытае.

А яна:

— Ідзіце проста і проста, а каля маёй хаты павярніце направа!

ПАСПРАБУЙ ПАСАДЗІ

— Чаму ты, Іван, кожны дзень на працы? Ты ж ужо на пенсіі, мог бы хоць трохі дома пасядзець каля жонкі.

— Ідзі сам каля яе пасядзі, пабачу, ці ты ўседзіш.

НЕЧАКАНАСЦЬ

— Перагарнуў вось сынаў дзённік і ледзь не страціў прытомнасці.

— Што — шмат двоек нахапаў?

— Ды не, выяўляецца, ён ужо ў чацвертым класе вучыцца!

ГУМАР З БАРАДОЮ

АБОЕ РАБОЕ

— У мяне быў адзін знаёмы, які ў цемнаце без лямпы чытаць мог.

— Э, гэта нічога дзіўнага! Вось наш начальнік пошты дык закрыты ліст праз канверт пазнае.

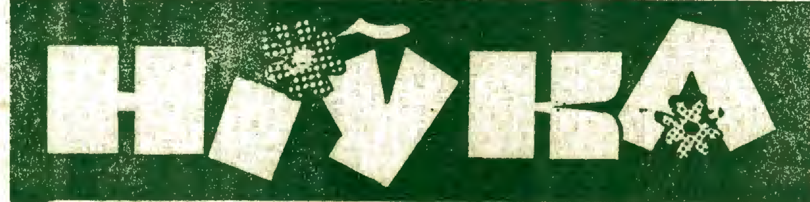

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Адвакат пытаецца ў пацыента:

— Пан Берклі, што вы маеце супраць вашай жонкі? Яна ж такая прыгожая...

— Мае чаравікі таксама прыгожыя, але каб вы ведалі, як яны мне ціснуць!..

— ✳ —

Суседу не далі персанальнай пенсіі. Той аж сінеў ад злосці і ўсё скардзіўся Пракопу:

— Ну, за што мяне так, га, Пракопа?! Я ж усё жыццё ўвесь свой талент аддаў агульнай справе...

— Супакойся! — паляпаў па плячы суседа Пракоп. — Талент абышоў цябе бокам і добра зрабіў... Бо ты яго ўсё роўна загубіў бы...

— Гэта ж чаму? — лыпаў вачамі сусед.

— Па скнарнасці!..

С. Паўлаў

З „Веснікa Задрыпоніі"

НОВАЕ

Светафор новага тыпу сканструяваны на апаратным заводзе г. Універсалава. Апрача традыцыйных трох агнёў, ёсць чацверты — сіні, які папярэджвае аб тым, што светафор не працуе.

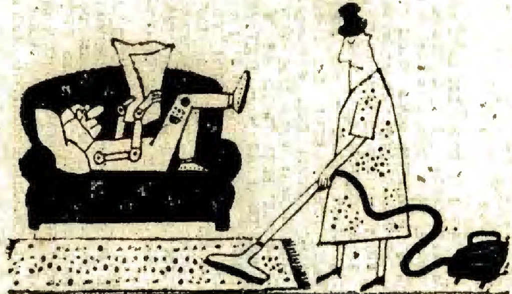

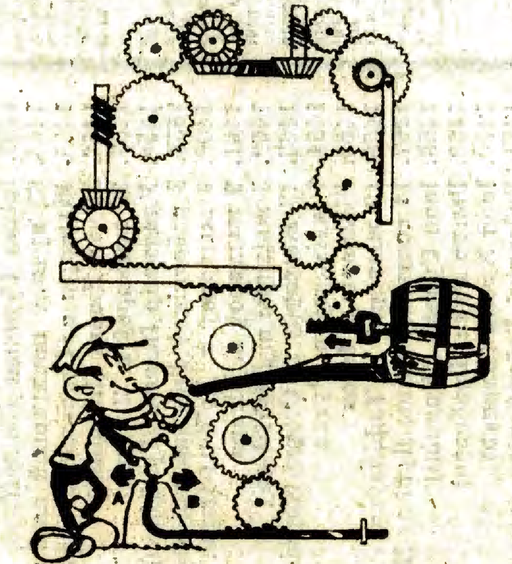

Каб можна было наліць піва ў падстаўлены куфаль, трэба адпаведна перасунуць рычаг, каб затычка высунулася з бочкі ў кірунку, які паказвае стрэлка. У які бок трэба перасунуць рычаг? На адказ прапануем: дзве мінуты для тэхнікаў і дзесяць мінут для гуманістаў.

Адказ: Рычаг трэба перасунуць у бок В.

Курʼёзы

НАГЛЯДНАЯ АГІТАЦЫЯ

Доўгі час паліцыя заходнегерманскага гарадка Фрыдберг нічога не магла зрабіць з вадзіцелямі, якія перавышалі хуткасць. Ні папярэджанні, ні высокія штрафы не памагалі. Урэшце рашэнне праблемы было знойдзена. Гарадскія ўлады набылі за 1000 марак два знявечаныя ў аварыі аўтамабілі і ўстанавілі іх пры ўездзе ў Фрыдберг. Эфект перавысіў усе спадзяванні: цяпер ліхачы, якія разлічвалі праскочыць гарадок на хуткасці 100 кіламетраў у гадзіну, убачыўшы знішчаныя машыны, умомант скідаюць газ.

МЕНЮ ДЛЯ ФАКІРА

Незвычайную аперацыю правялі хірургі адной з бальніц Калькуты. На аперацыйным стале аказаўся прафесійны факір. Лекары дасталі з яго страўніка 20 сцізорыкаў, дзесятак рыбалоўных кручкоў, мноства ключоў і іншых жалезак.

Паправіўшы сваё здароўе, факір пакінуў бальніцу з тым, каб зноў заняцца сваім рамяством.

З суседскага агародчыка

НЕ ДАБРАЎСЯ

Расказ дзеда Сымона

Нейк вясновым адвячоркам
Я таптаўся на падворку.
Раптам бачу: паштальёнка
З тэлеграмамі ляціць.

— Шавяліся, дзед Сымонка,
Госці будуць — тры зайцы!

Ну, а што тут шавяліцца —
Мне любы не страшны госць.
Хоць не ўмею я хваліцца,
Ды скажу: заўсёды ёсць
Малачко, тварог, смятана,
Сала, мяса, агуркі,
І пірог такі духмяны,
І салёныя грыбкі,
І, вядома, ёсць каўбаска.
Дык частуйся, калі ласка.
Толькі — стоп!
Не ўсё тут штосьці

Не хапае... А чаго!..
А, вядома! Што за госці
Без гаручага таго...
Ды таго, якім спрадвеку
Запраўляюць чалавека...

Два зайцы жывуць у Слуцку,
Аж у Мінску трэці заяц.
Гэта ж будзе не па-людску
Ім па чарцы не падаць.

Але чым напоўніць чаркі?
Не нальеш жа ў іх саляркі.
А сваё... зусім звялося...
У мінулую шчэ восень,
Як здавалі буракі,
Разумееце, браткі..
А ў вясковай нашай краме...
Там не пахне і духамі,
І не пойдзеш у пазыкі
Па сівуху да людзей,
Бо за гэта штраф вялікі
Схопіш хутка ў нарсудзе.
Але тут мяне старая,
Мой начальнік, падзывае:

— Я даю табе пуцёўку
У райцэнтр па „Зуброўку".
Возьмеш пляшку каньяку
(Гэта мінскаму зайцу),
Прыхапі там і „Агдаму".
Толькі сам — глядзі!.. Ні грама!
Вось чаргу ля крамы зранку
Першым я заняў на ганку.
Ля пустых яшчэ вітрын
Скалаваў я не адзін,
Шмат народу прывалiла
Па гарэлку і „чарніла".
А ў абед мо праз хвіліну
Да славутай крамы віннай
З-за вуглоў і падваротняў
Налягела больш за сотню.
(Я адзначу паміж намі —
Непрыемных напагляд:
Усё з сінімі насамі,
Не чарга — слівовы сад).
Вось і дзверы адчынілі,
Тут мяне і паваліі...
І па мне ўжо напралом
Усе лезуць за віном,
І нагамі душаць грудзі.

Я хрыплю: „Ратуйце, людзі!"
Толькі ім не да мяне,
Іх жа клопат — аб віне...

Дык каторы моўчкі прэцца,
А другі яшчэ злуецца:
— Ах нягоднік, ах наркот,
Пень стары і абармот,
Змог вось зранку налізацца,
Каб на людзях паваляцца!

Пруць па мне і маладзіцы,
Толькі модныя спадніцы
Шаргацяць па барадзе...
Зразумеў я: смерць ідзе!
Развітацца з белым светам
Давядзецца мне вось гэтак.
У вачах мігалкі-промні,
Потым чорныя кругі...
Больш нічога я не помню,
Праваліўся ў свет другі...
Ачнуўся, як за каўнер
Прыпаднуў
міліцыянер.
— Што ж, дзядуля, так набраўся!
— Не, сынок, я не дабраўся...
І ў той момант я пакляўся,
Што на гэты ганак болей
Не ступлю нагой ніколі.
Вам цяпер усім цікава,
Чым закончылася справа,
Як сустрэўся я з зайцамі,
Тымі роднымі гасцямі.
Хоць самому верыць цяжка,
Не было ніводнай пляшкі.
Замест він і каньякоў
„Ужывалі" малако,
Бо зайцы ж у таварыстве,
Дзе не п'юць ні 100, ні 300.

Уладзімір Сіткік